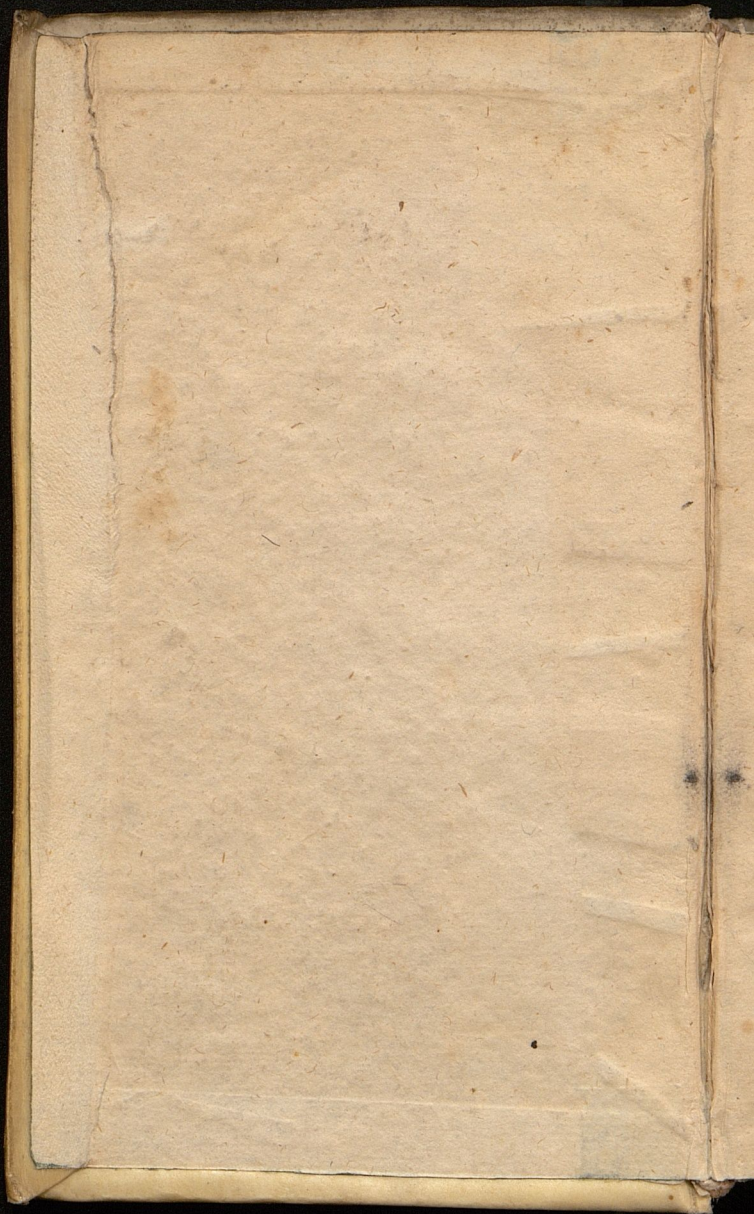

LINGI
Hebraea

M I P S W R

1 6 7 3

JOHANNIS SPINDLERI ⁸
HOROLOGIUM
CHALDAICUM

ad
Methodum Schickardianam

accommodatum,

nunc verò

revisum & auctum

ab Illius Successore

M. JOHANNES Wölffing/

Illustr. Collegii Saxo-Coburgici Lin-

gvar. Oriental. nec non Mathes. Prof. P.

& Pædagogiarçhâ.

COBURGI

Typis Ducalibus,

Anno cl^o l^o c LXIIX.

11
R

Ediſ ad Vos, Studioſi Juve-
nes, B. Spindleri, Optimi
Præceptoris, tum veſtri, tum mei,
ac Collegæ per dilecti, Horologium
Chaldaicum, quod nunc reſuſum
denuò in Gymnaſio noſtro ſiſtitur at-
que exhibetur. Cùm enim Studioſi
quidam, quorum Nomina mox ſub-
junguntur, illud ſibi prælegi & expli-
cari maximoperè optarent, & à me
quoque hoc officium peterent, neque ulla
tamen exemplaria ſuper eſſent am-
pliùs, facile annui, ut non tantùm
ſuis ſumtibus imprimi hoc Horolo-
gium curarent; verùm etiam me
Duce ac Præſide in eo diſputando ſe
exercerent, vel hoc nomine, quòd
LL. Oriental. Profeſſionem mihi
pro-

pronuper demandatam intelligerem.
Ac est praterea Horologium hocce
ita conscriptum, ut singularis, quâ
pollebat Vir laudatus, in docendo
dexteritas, prolixitatem omnem, quæ
tadium & in Lingvarum cumprimis
progressu remoram discentibus
inijcere adsolet, evitans, & hæc præterea
Cl. Schickardi regulas cum exemplis,
illarumq; ad hæc convenienti adpli-
catione instillans eluceat. Accipite
ergo, Vos mei Charissimi, & gratâ
mente laborem huncce exoscula-
mini, præprimis, qui in Originali
Danielis & Esdra textu, nec non
Paraphrasi Bibliorum Chaldaicâ
olim feliciter versari an-
helatis.

No-

Nomina Respondentium.

I.

Johannes Andreas Hoffmann / Isle-
bientis Saxo.

II.

Johannes Engel / Coburgensis.

III.

Johannes Christianus Schwarz /
Saltzungensis.

IV.

Johannes Casparus Bulæus , Werth-
hemiâ - Francus.

V.

Johannes Laurentius Seher / Lindâ-
Francus.

VI.

Johannes Laurentius Seelmann / Co-
burgensis.

HO. בנה

כ"ב

HOROLOGII CHALDAICI
METHODO SCHICKARDIANA
adornati

CAPUT I.

DE LECTIONE.

Docet legere 1. Consonantes. 2. Vocales. 3. Tonum rectè locare.

I. CONSONANTES.

Chaldæi legunt sinistrorsum. *Regula.*
ut Ebraei & ceteri Orientales, ex-
ceptis Æthiopibus, qui, more Occiden-
taliū, dextrorsum legunt. Singulas li-
teras, quas cum Hebræis nunc communes
habent, sigillatim ponunt: quò ipsò à
Syris ac Arabibus differunt, quippe
qui illas connectunt. Vocales etiam à
consonis separant.

Consonas numerant XXII.

ut Ebraicè.

Quarum nomina, figuras & potestates
vide in Horologio Ebraeo Schickardi.

A

Ra-

3. Ratione pronounciationis distribuuntur in Gutturales, Labiales, Palatinas, Linguales & Dentales, ut Ebraicè.

Nempe 1. Gutturales quatuor: אהחע. 2. Labiales totidem בומף. 3. Palatinas similiter totidem, nempe גיכק. 4. Linguales quinque, דטלנת; & deniq; 5. quinque Dentales, nempe, וסצרש. Ubi notandum est hujus distinctionis usum hic esse longè maximum. Facile n. ejusdem organi literæ inter se permutantur, non tantùm in eadem linguâ: sed ex Ebrais voces multe fiunt Chaldaica solâ literarum ejusdem organi permutatione. Ita v. g. ex lingualibus mutato ד in ט ex רבּה infamia, fit Chaldaicum טבּא: ex palatinis mutato ג in כ ex צפּרית fit Chald. כּבּרית sulphur. Similiter ex labialibus mutato ב in פ ex פּרול fit Chald. פּרולא f. פּרולא ferrum, &c. Quid? quòd frequenter litera dentales commutantur cum lingualibus & contrâ, ut א Ebr.

mu-

mutatur Chald. ferè in ג. Ita ex Ebraeo אָהָב aurum, fit Chald. אָהָב. צ saepe in ט, ut ab Ebr. אָבִי hinnulus, fit Chaldaic. אָבִי. † aliquando mutatur in ג. ut אָבִי בֶן filius, fit Chald. אָבִי filius. ש usitatissimè mutatur in ת, ut ex Ebr. שָׁב reversus est, fit Chald. אָבִי: † hoc ipsum, quia ת ap. Ebr. saepe effertur ut S. latinum, ut תפלות pronunciant tephillos: saepe etiam ו mutatur in gutturalem ע, ut ex אָרֶץ terra, fit Chald. אָרֶץ. Dicu l. i. Gr. Harm. c. 2.

Schin cum dextro puncto sibilat crassius: exilius cum sinistro, ut Ebraicè.

Ut שָׁכַב jacere. שִׁכְרָא mercus. Quae puncta interdum cum cholem coincidunt, ut Ebraicè. ut קָשַׁשׁ colligere, ex forma Pahal.

Dagesch lene literas בגר כפת 5. indurat, ut Ebraicè.

Dagesch est duplex: Lene † Forte Dagesch lene est punctum impressum, litera בגר כפת ab initio, vel post scheva

mutum, & facit, ut litera duriusculè sonent, ut Ebraicè. vid. infr. r. 141.

6. Forte literas geminat, ut Ebraicè.

Ut, **בִּקֶּר** *precipe, lego pak-kedh; non pakedh. Ubi tamen notandum: 1. saepe illud in ב̄ resolvi, ut מִכְּרָע scientia, pro כְּרָע. 2. Ejus loco in Targum editionis Venetæ sapientissimè esse וְשׁ, adeoq; geminum, s; litera וְשׁ dagesanda fuerint. 3. ex litera schevata frequentius excidere, quàm Ebraicè. 4. ex Gutturibus familiarissimè sine indicio & compensatione excludi, uti progressus fusiùs docebit. vid. Buxt. l. 1. Gramm. Chaldæo-Syr. c. 1.*

7. Aleph semper quiescit, ut Ebraicè.

Totidem a. literas quiescentes Chaldaei agnoscunt, quot Ebraei, nempe 4. אהוי. Exempla sunt obvia.

8. He finale nunquam legitur, ut Ebr.

Ut, **גֵּלָה** *migravit, lego gelá, non geláh. Nisi punctô Mappik notetur, ut Ebr. ut עֲבָדָה servus ejus s. lego abdáh, non abdá.* Vav

Vav cum cholem & schurek 9.
obmutescit, ut Ebr.

Ut שׁוֹר שׁוֹר שׁוֹר שׁוֹר radices suas P.LXXX,
10. קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ *sanctitas.*

Jod finale filet post chirek, vel 10.
Zeri, ut Ebr.

Ut מֶלֶךְ מֶלֶךְ *rex meus*, מֶלֶךְ מֶלֶךְ *reges.*
Cum ceteris vocalibus & medianum
vocali casum cum (·) movetur &
coalescit in Quasi-Diphthongum, ut,
מֶלֶךְ מֶלֶךְ *malkáich, reges tui*, Dan. II, 4.
& 29. & c. IV, 16. מֶלֶךְ מֶלֶךְ *malkái, reges*
mei, מֵי מֵי *mói, aqua.* Ubi notandum:
literas quiescentes facile inter se permu-
tari non tantum in eadem Lingua; sed
etiam quando ex Ebraicis dictiones sunt
Chaldaea, uti mutato ו in א אֵיב *bo-*
num esse, fit Chald. אֵיב; אֵיב *pude-*
fieri fit Chald. אֵיב, mutato ו in ה, אֵיב
שׁ in ה; אֵיב *inane*, fit Chald. אֵיב,
ו in י mutato. Dieu l. i. Gr. Harm. c. 2.

II. VOCALLES.

Vocales sunt quindecim, 5. II.
longæ, 5. breves & 5. brevissimæ,
ut Ebr.

A 3

Qua-

Quarum nomina, figuras & potestates vide in Horol. Ebr.

12. Pathach genubha legitur ante Consonas ע ח ה, ut Ebr.

Ut, אַלְטוּס אֲבוּיָהּ altus. נֹחַ Noah. יְהוֹשֻׁעַ Josua. At אַחַרְיֵרִי post zeri, pathach illud omnino respuit. Buxt. lib. 1. Gramm. Chaldaeo-Syr. c. 1. Ita lego אַחַרְיֵרִי in eo: non אַחַרְיֵרִי. Est etiam sub consonis pro scheva ante ה finale, ut Ebraicè. Dieu l. 3. c. 2. p. 191.

13. Scheva legitur 1. ab initio. 2. sub dagesch. 3. post socium, ut Ebr. 4. post pathach sub Jod.

Ut, אֲמַרְרָא praecepit. אֲמַרְרָא praecepi. אֲמַרְרָא praecepi. בֵּיתָא domus. עֵינַי oculi. חִוִּיתָא vidisti, & similia.

14. Quiescit verò 1. ante socium scheva. 2. post brevem. 3. in fine. 4. post longas plerumque.

Ut, אֲמַרְרָא praecepi, אֲמַרְרָא praecepisti f. אֲמַרְרָא consilium. אֲמַרְרָא malum. אֲמַרְרָא longitudo. Vid. Buxt. d. 1.

15. Voces circellò notatæ aliter leguntur, ac scriptæ sunt, ut Ebr.

Intellige in textibus Chaldaicis Ebræo
 insertis. In Targum nil hujusmodi re-
 peritur.

III. TONUS.

Tonus plerumq; est in ultimâ, 16.
 ut Ebr.

Et tunc vox similiter Milra dicitur,
 ut אָבָא Pater.

Sed penacuta sunt, quæ in 17.
 vel desinunt.

Ut, בַּיִת, domus. בְּנֵי, adificantes.
 Esa. IV, 12. Et tunc vox dicitur Milhel
 (·) in Chaldaismo improprium est &
 non nisi ab Ebræis mutuatum. Hinc,
 quæ sunt formæ סֵפֶר liber & מֶלֶךְ rex,
 reducenda sunt ad formam Chaldaicam
 סֵפֶר, מֶלֶךְ. Vid. Buxt. l. 1. Gramm.
 Chaldæo-Syr. c. 3.

Item, quæ in servilia כִּי, נָא, הֵא, 18.
 וְיִ, וְיִ, & verbalia נָ, תָא, יִ, וְיִ,
 terminantur.

Ut, מֶלְכָּהּ reges ejus f. רַגְלָהּ pedes
 nostri. מֶלְכֵי כִי reges tui f. מֶלְכֵי הֵי reges
 ejus m. מֶלְכֵי הֵי (per Crasin excluso)

אֶגְרֵסָא egressa sunt, אֶשְׁבֵּחַ cogitasti m.
 (ubi אֶשְׁבֵּחַ loco Ebraeorum אֶשְׁבֵּחַ paragogicè
 appositum. vid. Dieu l. 3. Gramm. Harm.
 c. 2.) אֶשְׁבֵּחַ praecepisti mihi. אֶשְׁבֵּחַ
 miserunt. אֶשְׁבֵּחַ praecepe f. Nomina
 cum אֶשְׁבֵּחַ, suffixo sing. num. milra sunt;
 non milhel. Huc refer Infinitivos
 cum אֶשְׁבֵּחַ אֶשְׁבֵּחַ (quod ex Ebraismo retin-
 ent) Paragogico, ut אֶשְׁבֵּחַ אֶשְׁבֵּחַ ab ex-
 piando. אֶשְׁבֵּחַ אֶשְׁבֵּחַ ad quarendum.

CAPUT II.

DE DESCRIPTIONE.

Docet exarare 1. Consonas. 2. Vo-
 cales. 3. Numeros. 4. Currentes
 literas.

I. CONSONÆ.

19. Literæ sunt æquialtæ, trans-
 versim crassiusculæ, deorsum
 tenuiores, ut Ebr.

20. Sex dilatabiles אֶשְׁבֵּחַ אֶשְׁבֵּחַ
 אֶשְׁבֵּחַ אֶשְׁבֵּחַ complementi, vel or-
 natûs gratia diducuntur, ut Ebr.

Quin-

Quinque finales קצוּד in di- 21.
 ctionum clausulis extenduntur,
 ut Ebraicè.

II. VOCALES.

Regulam 22. Ebræor. Chaldæi 22.
 non agnoscunt.

Cholem à contiguo puncto ab- 23.
 sorbetur, ut Ebraicè. *Exemplum vid.*
reg. 4.

Camez chatuph tantò rariùs 24.
 usurpatur, quantò sæpiùs pro il-
 lo mansit cholem, ait Buxtorf. l. I.
 Gramm. Chaldæo - Syr. c. I.

¶ finale Camezatum Chaldæi 25.
 non habent: *hinc omni ¶ finali (·)*
inscribunt.

III. NUMERI.

Monadici exprimuntur no- 26.
 vem prioribus literis: denarij

A 5 suc-

succedaneis novem : centenarij
reliquis, *ut* Ebraicè.

Ut ^{10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1.} א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י,
^{200. 100. 90. 80. 70. 60. 50. 40. 30. 20.} כ, ל, מ, נ, ס, ע, פ, צ, ק, ר,
^{400. 300.} ש, ת.

27. Intermedij ex his componuntur
majore semper præmissô,
ut Ebraicè.

Ut ^{57. 44. 33. 21. 12.} יב, יג, יד, טו, טז, *pro* יה, *quod*
est è nominibus divinis, similiter reverentia causâ literis טו *utuntur*.

IV. CURRENS SCRIPTURA.

28. In manuscriptis utuntur alijs
characteribus, *ut* Ebraicè.

29. Adhibentur etiam scripturæ
compendia, *ut* Ebraicè.

Ita literis כטר *exprimunt elegantissimam illam Chaldaeorum sententiam, quam Rabbini in librorum principijs usurpant : בסייעתא דשמיא i. e. cum auxilio cælesti.*

CAPUT III.
DE NOMINE.

Tradit Nominum 1. Formas. 2. Genera. 3. Numeros. 4. Regimen, quod est loco Casuum.

I. FORMA.

Nomina formantur à verbis, 30.
ut Ebraicè.

Sic ex מלך regnavit, formatur מלך rex. Rarissimè hac ordine inversò à nominibus descendere videmus. Et, ut apud Ebræos, sic quoque Nomina vel perfecta, vel imperfecta sunt: Et utraque vicissim vel Nuda, vel Aucta. Et Nuda iterum vel Levia, vel Gravia: paucissima Milhel. de quibus vid. reg. 33.

Levia desinunt in vocalem, 31.
longam præcedente frequentissimè scheva; interdum tamen longâ quoque.

Posunt autem horum Nominum diversa constitui classes pro terminationum diversitate, ut Ebraicè. 1. usitatissimè in pathach, ut, מלך liber. 2. in Camez, ut,

ut, **צַלֵּם** scriptum. 3. in Zeri, ut, **צַלֵּם** imago. 4. in Chirek m. ut, **כִּלְיִל** corona. 5. in Cholem, ut, **לְחֹרֶרֶת** lux. 6. in Schurek, ut, **מִתְחַדֵּשׁ** terminus, Psal. CIV, 9.

32. Gravia desinunt in longam præcedente brevi, quam Dagesch sequitur, ut Ebraicè.

Et quinq; similiter classum sunt. 1. in Camez finit, ut, **פִּי** fur. 2. in Zeri, ut, **שֹׁרֵט** rudis. 3. in Chirek m. ut, **קָדִישׁ** sanctus. 4. in Cholem, ut, **רֹבֵר** ruber. 5. in Schurek, ut, **תַּנּוּר** furnus. Perinent huc quoque, quorum dagesch omisum est ob Gutturale, vel Resch, & vocali longâ compensatū, ut, **שֹׁרֵט** incantator, ex Pahel **שֹׁרֵט** incantavit. vid. reg. 129.

33. Penacuta s. Milhel Sægolata Chaldæi non agnoscunt.

Si quandoq; hujusmodi Nomina apud ipsos occurrunt, impropria illa & ab Hebrais mutuata esse intellige. vid. supra reg. 17.

Au-

Aucta initio tantum pleraq; 34.

Mem gerunt in frontè, ut Ebraicè,
& plerumque pro longis Camez
& Zeri terminantur in pathach.

Ubi prima radicalis more Ebraicò ad-
fiscit scheva, quando aliqua Heaman-
tica litera preponitur, qua ipsa brevem
nanciscitur vocalem, plerumq; pathach;
interdum chirek, ut Ebraicè. ut מִשְׁכָּן
habitatio pro Ebr. מִשְׁכָּן idem. מִשְׁכָּן
pondus pro Ebr. מִשְׁכָּן (שׁ praterea in
ת̄ conversò. vid. supra reg. 3.) Quæ-
dam N præmittunt, ut אֶרֶץ brachium,
אֶרֶב genus &c. Nonnulla ת̄ in fron-
te gerunt, ut, תַּלְמִיד discipulus. Pauca
נ, ut, נַחֲשׂוּל tempestas.

Aucta fine tantum partim as- 35.
sumunt Nun vel Jod, ut Ebraicè.
Partim Aleph vel Thav.

Priora autè similiter Generis Mascu-
lini sunt, ut, קָרְבָּן oblatio. פֶּלֶחַן cultus.
רַפְּטוֹר raptor. זָכָר alienus. Posteriora v.
fœminina sunt, ut, צְדָקָה justitia. חֹכְמָה
sapientia, מַלְכוּת regnum, שְׂרָרִית ster-
qui-

quilinium. Ubi nota : Nomina desinentia in ך per apocopen illud quandoq; abjicere, ut: מַלְכוּי, נְלִי, &c.

36. Utrinque aucta incipiunt à Mem vel Thav, & desinunt in Aleph vel Thav.

Ut: מְרוֹמָא ephippium. תְּנוּחָא consolatio. מְשֻׁרוֹקִית fistula. Ubi N est pro ך Ebr. Nonnulla quoque ab N inchoantur, ut, אֶצְרוֹת clangor.

37. Imperfecta Conjugationum, suarum anomalias sequuntur, ut Ebraicè.

1. à defectivis Pe Nun orta sunt: מַיִל fidus, fortuna, divitia, מַתָּן donum à rad. נוֹל fluere, נָתַן dare, ubi prima radicalis per dagesch absconditur, ut Ebraicè. 2. à Geminatis oriunda sunt: לֵב cor, גַּיב fossa, צַד latus, אֶפְסָא fructus, עֵפְסָא populus: ubi defectus alterius similis amissa in auctis à fine post brevem per dagesch indicatur, more Ebraicè. 3. à quiescentibus Pe Jod derivata sunt: יֶעְסָא Consilium. יֶקֶר

glo-

gloria. מוֹעֵד solennitas & c. 4. à verbis
 Ain Vav vel Jod enata sunt : טוֹב bo-
 nus, חוֹב debitum, מְדוּר habitatio & c.
 5. à Lamed Aleph originem trahen-
 tia sunt : אֲסִי medicus, חַיָּה bestia,
 אֲוִדָּה Confessio, אֲוִרְיָה lex.

II. GENUS.

In radicalem, vel וין desinentia 38.

Masculina sunt, ut Ebraicè.

Ut, אֲסִי liber, עֵדוּן tempus, עַלְמַם se-
 culum, יוֹשֵׁי justus. Excipiuntur tamen
 hinc Nomina, quæ patiuntur apocopen
 תַּעֲרַח & foeminina sunt, ut, צַלוּ precatio,
 זְכוּ justitia, כְּוִלִי sterquilinum, pro
 צְלוּת, זְכוּת, נְוִלִית. vid. supra reg. 35.

In servilem ה vel ה finita sunt 39.

Foeminina, ut Ebraicè.

Ut, אֲוִדָּה confessio, מַלְכוּת regnum,
 צְלוּת precatio, זְכוּת justitia, כְּוִלִית ster-
 quilinum. Ubi nota: 1. Chaldaeos ה
 in א mutare. 2. terminationem femi-
 ninorum in ה in linguam Chaldaeam
 sæpè ab Hebrais transire, & sic semper,
 quum ultima radicalis, aut pro ea est א,

ne

ne duo & in fine concurrant, quod Chaldaei fugiunt. (vid. Dicu Gram. Harm. 1.2.c.1.) nisi, quòd bis apud Danielelem sit מַלְאָכָה herba, quæ aliàs legatur: מַלְאָכָה . Atq; hæc causa est, quòd etiam Masculina formæ Emphaticæ apud Chaldaeos sæpè terminentur in א , ut מַלְאָכָה justus. מַלְאָכָה excelsus. Aliàs Ebraeorum א Chaldaicè in א mutatur. 3. Sæpè apud Chaldaeos in א servile finire, quæ Masculini generis sunt, formæ scilicet Emphaticæ: & tunc solâ significatione à femininis discrepare. Neutra apud Chald. nulla occurrunt: per feminina autem & illa exprimunt, ut Ebraicè. De propriis mulierum & muliebrium officiorum &c. monere non est opus.

40. Fœmininum formatur à Masculino in א .

Ut, טוֹב bonus. טוֹבָה bona. Quæ desinunt in א quiescens, convertunt id in mobile. ut, יָפִי pulcher $\text{יָפִיָּה$ pulchra. Gentilia, aliq; Nomina in א finientia mutant in א cui א subjungunt, ut, שָׂרָה

קָרְמִי *Aegyptius*, סְעִרְאָה *Aegyptia*.
 קָרְמִי *primus*, קָרְמִאָה *prima*.

III. NUMERUS.

Dualis formatur à singulari in 41.
 יָי, sed rarior est.

Ut, יָי *manus (ambæ)* Dan. II, 34.
 à sing. יָי *manus*. Quamvis Ludovicus de Dieu l. 2. Gramm. Harm. c. 5. existimet, hoc ex Ebraismo esse & Chaldaeos dualem numerum non agnoscere.

Pluralis Masculinorum (in 42.
 formâ absolutâ) formatur à singulari Emphatico, mutatô tantum נָ, in יָי.

Ut, יָי *libri ex סְפָרָא*, יָי *viri ex יָי*.
 Sunt & quædam pluralia tantum, ut, יָי *vita*.

Pluralis Fœmininorum (in 43.
 formâ absolutâ) formatur à suo singulari absolutô, mutatô נָ, in יָי.

Ut ex יָי *virgo*, fit יָי *virgines*.
 Ubi nota: Chaldaeos triplicem Nomi-

num formam habere in utroq; genere & numero, cum singulari, tum plurali: Absolutam, Emphaticam & Constructam.

In singulari forma Emphatica Masculinorū formatur ab absoluta in נָ, ut ex סֵפֶר liber, fit סִפְרָא: Fœmininorum, si in absolutâ formâ desinant, ut Masculina, Emphaticam quoque, ut Masculina, formant in נָ, uti ex אֶרֶץ terra, fit אֶרְצָא: Sin verò in נָ desinant, vel הָ, Emphatica formatur mutando terminationem illam in נָה præcedente scheva, sive simplici, sive compositò, ut ex מְדִינָא urbs, fit מְדִינָתָא, ex נְבוּאָה prophetia, fit נְבוּאָתָא. Fœminina in אָה, quæ à Masculinis in אָ fiunt, pro נ resumunt אָ, ut קְרִמָּאה primum, emphat. קְרִמָּתָא, Targumicè קְרִמָּתָא. מצְרָאה Egyptia, מצְרִיתָא. In plurali Masculin. Emphaticam formant similiter ex absolutâ, convertendo terminationem ין in יָה, ut ex גְּבִרִין fit גְּבִרֵיָא. Fœminina itidem ex absolutâ fiunt, אָה in נָה, mutando, ut ex

הָ

בתולה *virgines fit* בתולה. *Ubi nota:*
 1. Terminationem ות & ות pluraliter
 in formâ absolutâ mutari in ון: unde
 postea Emphatica usitatô fit more.
ut, מלכות *regnum plur. facit* מלכות:
 unde Emphatica מלכותא. *Quod mul-*
ta alia imitantur, que vide apud Buxt.
 l. 1. Gramm. Chaldæo - Syr. c. 4. 2.
 Terminationem ית in ון, *ut*: ורעיה
familia facit ורעין. 3. Quæ à Masculi-
 nis in י veniunt, י in plurali quan-
 doque resumunt *ut ex* יהודה *Judea,*
fit יהודין. 4. אמא *mater, plur. facit*
 אמון, אמחא *ancilla, plur. facit* אמחון *vel*
 אמחון. בת *filia in plurali sequitur*
 flexionem Ebraicam, בתן. *Quo-*
modo Constructa formentur vide reg.
 45. & 46.

Quædam Masculina pluralem 44.
 formant more fœmininorum &
 contrâ, *ut* Ebraicè.

Ex Masculinis usitatiora sunt: אב
pater, שם *nomen &c.* E' Fœmininis:
 מלה *verbum*, רוח *spiritus*. Quædam

utroque modô formantur, *ut*, קל
 vox, in plur. facit קלון ו קליון.

IV. REGIMEN.

45. Singularia Fœminina propter
 regimen mutant נ, vel ה, in ה.

Ita בתולה א *virgo*, in regimine facit
 בתולת. נבואה *propheta*, נבואת, *ut*
 Ebraicè. Pluralia ׀ in ה convertunt,
ut ex בתולין ׀ *virgines*, fit בתולת.

46. Pluralia verò Masculina ׀ in י.
 convertunt, *ut* Ebraicè.

Ut, גברי׳ן in regimine facit גברי׳ viri.
 Sic & Dualia, si occurrunt, (*vid. reg.*
 41.) *ut ex* ידי׳ן *manus*, fit ידי׳.

CAPUT IV.

DE VERBO.

Docet verba perfecta 1. ad normam
 paradigmatis inflectere. 2. pro-
 pter quasdam literas non-
 nihil variare.

47. Inflexio verbi fluit ab una ra-
 dice plerumq; trilaterâ, *ut* Ebr.

Et

Et radix caterorum constituitur vulgò tertia persona præteriti Peal, propter sui simplicitatem, quæ sub prima radicali semper habet Scheva simplex: vel compositum, si sit gutturalis; & terminatur frequentius in Pathach & Zeri, interdum in Chirek parvum & Cholem. Flexuntur autem verba per sex solummodò Conjugationes: Tres Activas, quæ ad analogiam flexionis dici possunt Peal, Pael & Aphel respondentes Ebræorum Kal s. Paal, Piel & Hiphil: Tres itidem Passivas, quæ dici possunt Ithpeal, Ithpael & Ittaphal respondentes Ebræorum Niphal, Püal & Hophal. Eodem ferè modò significant, quò apud Ebræos, uti ex Lexicis constat. Non semper tamen hæc significationum series observatur; sed sæpenumerò, ut apud Ebræos, verba in Pael & Aphel planè aliud significant, quàm in Peal, quod usu est addiscendum: Sexum etiam in verbis discriminant, ut Ebraicè. Ubi præterea notandum i. Passivas Conjugationes Chaldæorū,

praesertim duas priores Ithpeal & Ithpael, ex Ebræorum Hithpael oriundas esse, mutatâ syllabâ הית in ית. Unde & duæ illæ Conjugationes non tantum passivam; sed & reciprocam significationem habent, quæ causa quoque est, cur septimam illam Conjugationem non agnoscant. 2. Uti apud Ebræos in Conjugationibus transitivis, h. e. Piel & Hiphil significatio sæpè est intransitiva: ita etiam hoc apud Chaldæos fieri. vid. Dieu l. 3. Gramm. Harm. c. 1.

48. Paradigma Pekad est norma Verborum omnium, ut Ebræorum Pakad.

TYPUS

Omniū Conjugationum
Chaldaicarum.

49. I. OMNIUM PRÆTERITORUM.

		Sing.					
		F.	C.	M.			
ת	ו	ו	ו	ו	ו	ו	3.
ת	ו	ו	ו	ו	ו	ו	2.
		ו	ו	ו			1.
							Plur.

Plur.

F.	C.	M.	
N O O	O O	O O	3.
N O O	O O	O O	2.
N O O	O O	O	1.

Nota : Tertia pluralis præter. Aphel, tam M. quam F. (·) mutat in (·) vid. reg. 69. & 124.

II. OMNIUM FUTURORUM.

50.

Sing.

F.	C.	M.	
O O O	O O	O O	1.
O O O	O O	O O	2.
O O O	O O	O O	3.

Plur.

F.	C.	M.	
O O O	O O	O O	1.
O O O	O O	O O	2.
O O O	O O	O O	3.

Nota : Duorum schevajim in medio concurrentium prius hinc producit in (-) Ita dico: *תתקרין* pro *תתקרין*. vid. reg. 126.

B 4

III. OMNI.

51. III. OMNIUM IMPERATORIVM.

<i>Sing.</i>	
F.	M.
1 0 0 0	0 0 0 2.
<i>Plur.</i>	
N 0 0 0	1 0 0 0 2.

Nota: Zeri 2. F. *Sing.* & 2. M. *Plur.*
in Aphel mutatur in *Chirek* parv.
vid. reg. 69. & 124.

52. & 53. IV. OMNIUM PARTICIPIORUM.

Participia còdem planè modò inflectuntur, quò Nomina. *vid. ergò*
suprà cap. 3.

Ini-

Initia Temporum & Modorum
omnium Conjugationum
Chaldaicarum.

Activ.

<i>Apbel.</i>	<i>Paël.</i>	<i>Peal.</i>	
אִפְקַר	פִּקַּר	פִּקַּר	<i>Prat.</i>
אִפְקַרְתִּי	אִפְקַרְתֶּיךָ	אִפְקַרְתֵּנוּ	1. <i>Futur.</i>
			2.
אִפְקַרְתִּי	פִּקַּרְתֶּיךָ	פִּקַּרְתֵּנוּ	<i>Imp.</i>
מִפְקַרְתִּי	מִפְקַרְתֶּיךָ	מִפְקַרְתֵּנוּ	<i>Pres.</i>
			<i>Partic.</i>
מִפְקַרְתִּי	מִפְקַרְתֶּיךָ	מִפְקַרְתֵּנוּ	<i>Prat.</i>
אִפְקַרְא	פִּקַּרְא	מִפְקַרְא	<i>Infin.</i>

Passiv.

<i>Ittaphal.</i>	<i>Ithpaël.</i>	<i>Ithpeal.</i>	
אִתְּפַקַּר	אִתְּפַקַּר	אִתְּפַקַּר	<i>Prat.</i>
אִתְּפַקַּרְתִּי	אִתְּפַקַּרְתֶּיךָ	אִתְּפַקַּרְתֵּנוּ	1. <i>Futur.</i>
			2.
אִתְּפַקַּרְתִּי	אִתְּפַקַּרְתֶּיךָ	אִתְּפַקַּרְתֵּנוּ	<i>Imp.</i>
מִתְּפַקַּרְתִּי	מִתְּפַקַּרְתֶּיךָ	מִתְּפַקַּרְתֵּנוּ	<i>Partic.</i>
אִתְּפַקַּרְא	אִתְּפַקַּרְא	אִתְּפַקַּרְא	<i>Infin.</i>

54. Prima sibilans in Ithpeal & Ithpael transponitur, ut Ebraicè in *Hithpael*,

Ubi simul ה post י in ג, post צ in ט mutatur, ut Ebraicè. Ut, אֶסְתַּכֵּר *clausus est.* אֶזְדַּחַח *diffusus fuit.* אֶצְמַנֵּע *reservatus est.*

55. 56. Quia Chaldæi scheva simplex
57. & 58. sub gutturali usitatè retinent,
regulis hisce Ebraicis apud ipsos
non est opus.

Ita יַעֲבֹר faciet m. dicunt, pro יַעֲבֹר, יַעֲבֹר transibit m. pro יַעֲבֹר. Reperitur tamè interdum scheva compositum, ut, לִמְעַסֵּק, ut *studeas*, Psal. CXXI, 8.

59. Prætereà receditur ab analogiâ Paradigmatis propter alias gutturales vel Resch, vel significationem intransitivam, aut exclusum Dagesch, ut Ebraicè.

1. Scheva mobile sub gutturali dilatatur in (·) ut, עֲבַר fecit, pro עֲבֵר.

2. Terminale (·) (quod locò Ebraeorum Cholera

Cholem est) aut (·) ob ultimas חער, vel significationem neutram mutatur in (-) ut, עבר, *transi*, pro עבר, עבר *impragnavit*, pro עבר. מתנצח *superans*, Dan. VI, 3. 3. Dagesch exclusum ex litera ר plerumque compensari solet producendo breves in analogas longas, ut: ברה, *benedixit*, pro ברה; *sed propter gutturales compensatio ista raro fit*. 4. Assumitur pathach gubha, sicubi opus est, ut Ebraicè. *Et hæc omnia similiter juxta regulas generales cap. 9. & 10.*

CAPUT V.

DE DEFECTIVIS.

Docet Conjugationem Verborum

I. Pe Nun. 2. Geminatorum.

Anomala verba sunt vel Defectiva, vel Quiescentia.

Nota: Scholion, quod Schickardus adjecit, hic quoque valet.

PE

Chaldæi Verba Defectiva La- 64.
med Nun vel Tav non habent.

Nota : Verbum נתן dedit, interdum perfectè inflectitur, ut Dan. II, 16. dicitur נתן daret. Efr. VII, 20. legitur נתן למנתן ad dandum dabis: interdum imperfectè, ut Dan. IV, 14. dicitur נתן dabis illud. Psal. CXXI, 3. נתן dabit.

GEMINATA, seu DEFECTI-
VA AJIN.

Conjugationes graves apud 65.
Chaldæos perfectæ sunt.

Ut, רקק comminutus est, in Paël facit רקק , in Ithpaal אתרקק . Imitantur tamen interdum hîc regulam Ebraicam & dicunt: אשתומם obstupescit, Dan. IV, 16. מתרופפין concutiantur, Job. IX, 6. $\text{מתגולגל$ convoluta est, Hof. XI, 8.

In levibus expungitur media radicalis cum præcedente vocali, 66.
ut Ebraicè.

ut

Ut, קָרַח *comminutus est*, pro קָרַח.
Excipe utrumque Participium Peal,
 quod regulare est, ut קָרַח *condens.*, 1. Sam.
 V, 4. קָרַח *detonsum*, Psal. LXXII, 6.
Ubi nota: 1. In 3. sing. F. & 1. C.:
 item in 3. plur. tam M. quam F. Præt.
 & 2. F. sing. & 2. M. plur. Imperativi
 Peal mediam radicalem ejectam ob
 augmentum sequens per Dagesch
 compensari in sequenti simili, ut E-
 braicè, ut:

Præterit.

P.		S.
קָרַח	3. M.	קָרַח 3. F.
קָרַח	3. F.	קָרַח 1. C.

Imperat.

P.		S.
קָרַח 2. M.		קָרַח 2. F.

secus in cæteris. 2. Buxtorfium l. 1.
 Gramm. Chald. & Syr. c. 15. Benoni
 Peal defectivè inflectere *h. m.*

P.	S.
קָרַח	קָרַח M.
קָרַח	קָרַח F. <i>Ubi si-</i>

militer in sequenti simili media radica-
lis

lis ejectione compensatio per Dagesch fit in
 F. sing. Et tam M. quam F. plural.
 3. Peculiare præsertim Chaldæis esse,
 quòd deficientem secundam com-
 pensent per Dagesch in 1. radicali, nō
 in 3. quotiescunque præfigitur litera
 Characteristica temporis, ut infiniti-
 vus Peal habet פִּיֵּן, futurum ejus-
 dem פִּיֵּן; Aphel פִּיֵּן. 4. Totum
 Ithpeal hīc analogum esse.

Aphel nudum retinet termi- 67.
 nationem consuetam, uti & fu-
 turum Ithpeal: Imperativus
 tamen Ithpeal in (-) finit.

Ut, אֲרָק, אֲרָק, אֲרָק. Ubi nota:
 Participium Aphel cum Characteri-
 stica ךְּ legi, Dan. II, 40. פִּיֵּן con-
 terens, pro פִּיֵּן.

Augmenta antecedentia or- 68.
 dinariam vocalem servant.

Nihilominus Dieu lib. 3. Gramm.
 Harm. c. 6. existimat, futurum Peal
 פִּיֵּן Chald. punctari posse ad Syriaismum
 פִּיֵּן sine Dagesch in 1. radicali, adeoq;
 bene

benè in Veneris punctari תבוז diripies
Deut. XX, 14. atq; id (·) indicari sa-
pè insertò Jod, ut ייעור ingreditur
Esa. XXVI, 2.

69. Vocalis longa sub primâ ra-
dicali manet, manente accentu,
licèt augmentum consequens
syllabicum accedat.

Ut, אֶרְקַת contrivisti, אֶרְקַנָּה con-
trivimus. Promotò accentu Zeri
in Scheva corripitur, ut Ebraicè per
reg. 124. Ita dicitur אֶרְקַת comminuit
f. אֶרְקַת comminui. Excipe tamen
augmenta: אֶרְקַת וְאֶרְקַת, quibuscum
longa manet, etiã accentus pro-
moveatur. Ita dicitur אֶרְקַתוֹן com-
minuistis v. אֶרְקַתוֹן comminuistis f.

70. Et Scheva mutum ante Con-
sequentia syllabica manet.

Ut, אֶרְקַתוֹן, אֶרְקַתוֹן, אֶרְקַתוֹן.

71. A syllabica junguntur termi-
nationi initiali, ut Ebraicè.

Idem similiter sunt, quod Quiescentia,
atq; simpliciter adherent, ut: אֶרְקַתוֹן com-
minu-

CAP. VI. DE QUIESCENTIBUS. 33

minuti sunt, נקט comminuta sunt, וְיָרֵי
 succide f. manente accentu & Dagesch,
 etiã post longam impressõ, ut Ebraicè.
 Excipe 3. M. & F. pluralem præteriti
 Aphel: item 2. sing. f. & plur. m.
 Imperativi ejusdem, quæ habent:
 אֲדַקְּךָ, אֲדַקְּנָה pro אֲדַקְּךָ, אֲדַקְּנָה:
 item: אֲדַקְּךָ, אֲדַקְּנָה pro אֲדַקְּךָ, אֲדַקְּנָה
 mutatio Zeri in Chirek, requirente id analogiã
 Paradigmati. vid. suprã reg. 49. & 51.

CAPUT VI.

De

QUIESCENTIBUS.

Docet inflectere Verba, quorum prima est \aleph vel \aleph ; aut secunda \aleph vel \aleph ; aut tertia \aleph vel \aleph .

PE ALEPH.

In futuro Peal incipiunt à Zeri 72.
 (\aleph sapissime in \aleph quiescens mutatio: interdum verò abjectio) & desinunt in Schurek.

Ut, יִכֹּל, comedet m. Lev. XVII, 9.

תִּבְרֹיךְ peribitis, cap. XXVI, 38. Pro

\aleph tamen sapissime est (-) ut: תִּלְרָךְ

C

discas,

discas, Deut. XVIII, 23. Quandoq; tamen manet N, *ut*: נִאֲמַר *dicemus*, Dan. II, 36. In Imperativo Peal N cum (:) notatur ubique, *ut*:

P.

S.

אֲכֹלוּ

אֲכַל M.

אֲכַלְנָא

אֲכֹלוּ F.

in Infinitivo N quiescit in Zeri, *ut*, מֵאֲכַל *comedere*. Ubi tamen N, *ut* in futuro, sæpius in ך mutatur; in Aphel verò & Itiaphal in Vav Cholem.

PE JOD.

73. In futuro Peal incipiunt & desinunt in Zeri, *ut* Ebraicè.

Ut, יִירָךְ *gignet*. Ubi nota: Verbum יָרַע *novit*, in fut. facere יִרְעֶה & cum Dagesch יִרְעֵה *sciemus*, Deut. XII X, 21. item Dagesch in ך resolutò, יִרְעֶה *sciam*, Dan. II, 9. וְיִרְעֶה Ruth. IV, 4. Verbum יָתַב *sedit*, in fut. יִתַּב *sedebit*, Dan. VII, 26. *Imprimitur autem heic secunda radicali utriusq; verbi Dagesch, quasi essent Defectiva Pe Nun.*

74. Ab Imperativo Peal Jod exulat, desinente in Zeri, *ut* Ebraicè.

Ut,

Ut, לך, gigne m. In Infinitivo quiescit in Zeri, quô ipsô Characteristicum ם notatur. ut, מלך, gignere. Ubi nota : ם illud interdum cum Chirek notari, quod sæpè Dagesch sequitur, ex ratione supra allatâ, ut : מִיָּבֵב sedere, Pl. CXIII, 5. לְמַדֵּעַ ad sciendum, Gen. III, 25. & Dagesch in ך resolutô, לְמַנְרַע Genes. XXIV, 21. Talmudicè & Rabbinicè לִידַע, quæ forma exstat quog; in Ebraismo, II. Paralip. XXXI, 7. in לִיסוֹר fundare.

Ithpeal perfectè inflectitur. 75.

Ita verbum ילך in prat. Ithpeal facit :

אִתְּיָלַךְ	Prat.
מִתְּיָלַךְ	Part.
אִתְּיָלַךְ	Infin.
אִתְּיָלַךְ	Imperat.
יִתְּיָלַךְ	Fut.

Aphel & Ittaphal pro Jod schevando Vav Cholem usurpant, punctô augmenti antecedentis exclusô, ut Ebraicè.

Ita verbum יָרַר in Aphel facit יָרַר
 vel יָרַר, in Ithaphal יָרַר. Ubi
 nota 1. Jod radicale hinc interdum re-
 tineri, ut: יָרַר deportavit, Est. V, 14:
 (יָרַר insuper ex Ebraismo pro יָרַר manente)
 יָרַר benefecit. 2. Characteristi-
 cam יָרַר sæpè exprimi. Ita dicitur:
 יָרַר notum faciens, pro יָרַר Ps. LV,
 14. יָרַר notum faciet, Dan. II, 25,
 pro יָרַר.

AFIN VAV vel JOD.

77. In plerisque conveniunt cum
 geminatis, ut Ebraicè.

Nam 1. prima radicalis in Conju-
 gationibus gravibus Vav Cholem habet,
 quod secundæ Dagesch excludit & in-
 super ultimam (ad emulationem gemi-
 natorum) locò secundæ quiescentis du-
 plicant. Ita קָוָם surgere in Pael facit
 קָוָם, in Ithpacl אֶתְקוּמָם. Ubi ta-
 men nota 1. & regularem formam in
 usu esse, secundum quam idem ver-
 bum in Pael facit קָוָם Vav quiescente
 mutató in Jod mobile, in Ithpacl
 אֶתְקוּמָם. 2. Leves mediam cum præ-
 viâ

viâ vocali expungere. Ita idem verbum in Prat. Peal facit פּוּל , in Ithpeal פּוּלָה . Aphel duplicem habet formam פּוּלָה & פּוּלָה , quæ forma posterioribus paraphrasis usitata est. Ithpeal à priori forma habet פּוּלָה : à posteriori verò פּוּלָה . 3. Augmentata antecedentia usitatam punctationem retinere, ut fut. Peal facit פּוּלָה *surgam*: Aphel פּוּלָה *erigam*. 4. A syllabica initialibus simpliciter adungi, ut: פּוּלָה *declinaverunt m.* פּוּלָה *declina f.* Quod imitatur syllabicum פּוּלָה , ut: פּוּלָה *surgite f.* & in Peil Partic. פּוּלָה & פּוּלָה , ut: פּוּלָה *surgentes m.* פּוּלָה *surgentes f.*

In terminationibus nudis discrepant, ut Ebraicè. 78.

Nam i. Prat. Peal similiter in Camez definit, ut: פּוּלָה *surrexit m.* Benoni verò in primâ voce facit פּוּלָה Vav radicali in N mutató: in cæteris converso in Jod, ut: פּוּלָה *surgens f.* פּוּלָה *surgentes m.* פּוּלָה *surgentes f.* In Targum sæpè etiam in prima voce ad-

hibetur (י) ut קים dormiens, Psal. CXXI, 3. Peil in Chirek m. exit, ut קים. 2. Fut. Peal (& Imperativus) in י terminatur, ut : קים surge m. אקים surgam. 3. Totum lthpeal in (י) definit.

Facit enim	אָתָּקַם	in Præterit.
	מִתְקַם	Partic.
	אֲתָקַם	Infinit.
	אָתָּקַם	Imperat.
	אֲתָקַם	Futur.

4. in Præterito Aphel terminativum Chirek vel Zeri manet. Nota, tamen in 2. Pers. utriusq. generis & numeri 1. plur. Chirek in Zeri mutari, ut:

אֲתָקַמְתָּ	}	M.	2. &	S.
		F.		
אֲתָקַמְתִּין	}	M.	2. &	P.
		F.		
אֲתָקַמְנָה	1.	P.	Ubi	

nota: Comparationem quiescentium אַיִן cum defectivis אַיִן, ut Ebraicè, faci-

Plur.

גְּלוּ	vel	גְּלוּ	גְּלוּ	3.	⌈ M.
גְּלוּ		גְּלוּ	גְּלוּ	3.	⌈ F.
גְּלוּ		גְּלוּ	גְּלוּ	2.	⌈ M.
גְּלוּ		גְּלוּ	גְּלוּ	2.	⌈ F.
גְּלוּ		גְּלוּ	גְּלוּ	1.	⌈ C.

LAMED HE.

82. Omnia Præterita terminantur in Jod.

Ubi nota: ᵛ illud quiescere vel in Chirek, ut in Peal, Ithpeal, Pael, Ithpeal; vel in Zeri, ut in Aphel & Itaphal.

Futura in ᵛ. & Participia in N., ut in Participio Benoni & Peil, & Peal; item in Participio Ithpeal; vel in ᵛ., ut in cæteris, excepto Peil & Pael, quod in Chirek m. terminatur.

PARTICIP. BENONI PEAL.

P.

גְּלוּ
גְּלוּ

S.

גְּלוּ M.
גְּלוּ F.

PEIL.

PEIL.

גלן	גלן	M.
גלן	גלן	F.

FUTURUM PEAL.

Sing.

	C.	גלן	1.	
} 2. F.		גלן	2.	} M.
		גלן	3.	

Plur.

	C.	גלן	1.	
} F.		גלן	2.	} M.
		גלן	3.	

Imperativi vel in י quiescens
in Chirek, ut in Peal, Pacl & Ith-
pacl; vel in י quiescens in Zeri,
ut in Ithpacl, Aphel & Ittraphal.

IMPERAT. PEAL.

P.	S.
גלן	גלן M.
גלן vel גלן	גלן F.

Ubi nota: Solam 2. Form S. in Ithpeal.
exire in נ, & facere אהגלן.

C S In-

Infinitivus Peal terminatur in N., Characteristicô ם præfixô.

Ut: נִפְּלֵל *revelare*: reliqui in נִפְּלֵל cum ם *paragogico*, more Ebræô. ut: Ithpeal נִתְּפַלְּלֵל, Pacl נִפְּלֵלְּ, Ithpacl נִתְּפַלְּלֵלְּ, Aphel נִפְּלֵלְּ.

83. & 84. Augmenta syllabica & asyllabica, quomodo tertiam radicalem mutant, ex dictis hactenus manifestum est.

Quod breviter monere placuit, quia certis id regulis comprehendi vix poterit.

85. Vav Conversivum Chaldæi non habent.

Ac proinde verba hujusmodi propter illud apocopen non patiuntur. Non enim entis enim nulla sunt accidentia.

86. Quæ dupliciter imperfecta sunt, utramq; simul anomalam sustinent, ut Ebraicè.

Ergo nec hic novis opus est regulis; sed convenienti superiorum applicatione.

CA.

CAPUT VII.

De

PRÆFIXIS.

Docet, quâ ratione literæ præfixæ vo-
cibus cohereant.

ד præfigitur per Chirek se- 87.
quente Dagesch, ut Ebraicè.

Et significat A, AB, EX, PRÆ,
ut: מִבֵּיתָא è domo, מִכֶּסֶף præ argento.

Quando Dagesch locum non repe-
rit, mutatur, ut Ebraicè, in Zeri com-
pensativum, ut: מִן־רֶעֶמָה è terra, Jer.
X, 11. per reg. 129.

ר (respondens Ebraorum ש) per 88.
Scheva præfigitur.

Et eandem cum ש significationem ob-
tinet, pro quo etiam sæpè est separatim
רָה, unde originem trahit, ut: רָה־לֵּךְ
מִצְלִי חֲכִימָה, quod si non honoret sa-
piens, Eccles. II, 14. Qua litera
quoque Genitivi nota est. vid. reg. 159.

ה Emphatici locô Chaldæi 89.
Nominibus formâ utuntur em-
phaticâ.

Quo-

Quorum usus in Linguâ Chaldaicâ longè patentior est, quàm He emphat. in Ebraicâ. Quod exemplis illustrat Buxtorf. l. 1. Gram. Chaldaeo-Syr. c. 4.

90. Hâc regulâ Ebræorum apud Chaldaeos non est opus. *Quod ex dictis patet.*

91. ה Interrogativum per Chathpathach præfigitur, ut Ebr.

Ut, הבה num filia? Gen. XVII, 17.

המיתה num veniendo? GE. XXXVII, 10,

ante Scheva habet simplex pathach

per reg. 128. ut: הלוך num filius? Gen. XVII, 17.

Sic & ante gutturalem, ut: האב num pater? Num. XI, 12.

92. וכלב præfiguntur communiter per Scheva, ut Ebraicè.

Ubi nota: 1. Sæpè Chaldaeos uti pro

ו integrâ particulâ ו. 2. pro ו, ת (qua particula Ebr. ת respondet) cûn

verbis activis jungi debet.

93. Illud, Scheva, multas ob causas mutatur, ut Ebraicè.

1. In

1. In Chirek parvum, si socium Scheva sequitur, ut: כִּירֵק בְּכֵרִים in benedicto.
 2. in Chirek magnum, si Jod schewatum sequitur: ut, כִּירֵקִי כִּירֵקִי sicut chor-
 dæ. 3. ante Charephatam in similem
 brevem. ut, חֵרֵפֵּן וְנוֹס, חֵרֵפֵּן וְנוֹס inter-
 dicto. 4. observatio Ebraica hic locum
 non habet. vid. infr. reg. 122. 5. Solum
 ante aliud scheva, vel literam labialem
 בּוֹמֵךְ assumit schurek, ut: וְהִרְוִקֵּי וְהִרְוִקֵּי
 splendidus, וְהִרְוִקֵּי וְהִרְוִקֵּי semen, וְהִרְוִקֵּי וְהִרְוִקֵּי
 Dan. IV, 12.

Hanc regulam Ebræorū apud 94.
 Chaldæos locum non invenire,
 patet ex reg. 85.

CAPUT VIII.

De

SUFFIXIS.

Docet, quomodo inseparabiles literæ
 vocibus sint suffigendæ.

Chaldæi locō Pronominum, 95.
 utuntur literis vocum tergo af-
 fixis, ut Ebraicè.

Quæ

Quae significationem Ebraeam retinent. ubi notandum est, affixionem hanc cum nominibus plerumq; apud ipsos formam emphaticam imitari, substituendo solummodo suffixum in locum terminationis emphaticæ N. vid. Dieu l. 2. Gramm. Harm. c. II. Habent & separata quaedam pronomina, ut Ebraicè: sed quorum usus similiter rarior est. Pro iis tamen plerumq; adhibent inseparabilia suffixa hoc schemate comprehensa:

3.		2.		1.	
היא	הי, ה, ה	כי, ה, ה	ך	י & י	Sing.
illa	ille	Tu f.	Tu m.	ego, meus.	
היא, הן	הן, הן, הן	כן	מון	א, בן, נ	Plur.
illæ	illi	Vos	Noster, Nos.		
F.	M.	F.	M.	Comm.	

96. ם Nominale suffigitur singularibus per Chirek, pluralibus contractè per pathach, ut Ebraicè.

Ut,

Ut, מַלְכִי rex meus, מַלְכֵי reges
mei.

וְ Verbale per pathach suffi- 97.
gitur, non modò in præteritis;
sed & alibi.

Ut, וַיִּקְרַנִּי visitavit me m. וַיִּקְרַנִּי
visitavit me m. (ubi prius \aleph epenthe-
ticum est. vid. infr. reg. iii.) Legitur
etiam Imperativo interdum per Zeri
junctum ex forma Ebraeorum, ut: שְׁלַחְנִי
mitte me, 1. Sam. XX, 29. interdum
per Scheva, ut: וַיִּשְׁלַחְנִי visita me. vid.
Dieu Gramm. Harm. l. 3. c. 15. Bux-
torf. l. 2. Gramm. Chald. & Syr. c. 14.

ךְ Masculinum jungitur singu- 98.
laribus & pluralibus per Camez;
sed hîc (nempe in plur.) cum Jod diph-
thongescente: verbis more singu-
larium, ut Ebraicè.

Ut, וְכַפְּרֶךָ liber tuus m. וְכַפְּרֶיךָ libri
tui m. וַיִּקְרַךְ visitavit te m.

ךְ Foemininum jungitur sin- 99.
gularibus & verbis per Zeri, plu-
rali-

ralibus per pathach & Chirek,
ut Ebraicè.

Ut: ספרך liber tuus f. ביקרתיך visita-
vit te f. ספרותי libri tui f. Ubi

nota: Singularibus & pluralibus non
rarò suffixum hoc cum ך in fine ex Sy-

ria/mo iungi præcedente Chirek,
ut: מלכותי reges tui f. מלך שליטא rex tu-

us f. ביקרתיך visitavi te f. Quæ for-
ma aliquoties etiam in Script. Sacr. oc-

currit. Exempla vid. Psal. CXVI, 7.
& 19. vid. Dicu l. 2. Gr. Harm. c. 11.

& l. 3. c. 15.

100. ה Masculinum (respondens Ebra-
orum ו) cohæret singularibus &
verbis per Zeri & Mappik: in
pluralibus pro eò adhibent הו,
quod per ו cohæret.

Ut, ביקרהו liber ejus m. ביקרתיך visit-
tavit eum m. ספרותיו libri ejus m. Ubi

nota: in suffixo הו 1. ה, ut supra
reg. 18. dictum, per crasim excludi, &

legi ספרו, quod posterioribus paraphra-
stis maxime est usitatum. 2. singu-

lari-

laribus quoque jungi, ut: **קְרוֹתָי** *pectus ejus*, Dan. II, 32. *vid. infr. reg. 109. 110. & 114.* 3. Esse non raro, *in primis Babylonice*, **ה** pro **הי**. *vid. Dan. V, 2. & 6. c. IV, 34. Gen. XX, 17. Malach. II, 6. Ezech. XXXI, 5.* 4. In Ebraeo etiam haberi **תְּמוֹלוֹתָי**, *retributiones ejus*, Psal. CXVI, 12.

Suffixum **ה** Chaldæi non habent; sed locô ejus utuntur **ה** & **הי**. *de quibus reg. præced.*

ה Foemininum annectitur singularibus & verbis per *Camez* & *Mappik*: **הָ** pluralibus similiter per *Camez*.

Ut, **מַלְכָּהָ** *rex ejus f.* **בִּקְרָהָ** *visitavit eam.* **מַלְכֵיהָ** *reges ejus f.* **בִּקְרַנְהָ** *visitavimus eam.* Legitur quoque **בִּקְרַתֵּיהָ** *visitasti f. eam.* ex **בִּקְרַתֵּי** *vid. reg. 109.* Jungitur etiam suffixum **הָ** singularibus, ut: Genes. XXXVIII, 25, **לִיתְּמוֹתָהָ** *ad socerum suum*: uti **הָ**

& הַּ verbis cum parthach. ut, Dan. VII, 23. וְהִרְשִׁינָהּ וְהִלְקִינָהּ & calcabit eam, & comminuet eam.

103. Suffixum נָה Chaldaei non habent; sed pro eo utuntur הַּ vel הָ: de quò reg. præced.

104. נָה, נָה, & י ante se Camez postulant.

101. Ut, מֶלֶךְנוּ rex noster & reges nostri, בְּקָרְנָהּ visitavit nos m. אֱלֹהֵינוּ redemptor noster, בְּקָרְנָהּ visitavit nos m. Quod suffixum י in verbis potissimum locum habet. Legitur etiam בְּקָרְנָהּ visita nos, cum scheva.

105. Gravia כֹּון, כֹּו, הֹון, הֹו copulantur singularibus per Scheva ו: pluralibus Masc. per Zeri, & Foemininis per Scheva ו.

Ut, מֶלֶךְכֹּון rex vester m. מֶלֶךְכֹּו rex vester f. מֶלֶךְהֹון rex illorum, מֶלֶךְהֹו rex illarum, מַלְכֵיכֹון reges vestri m. מַלְכֵיכֹו reges vestri f. מַלְכֵיהֹון reges illo.

illorum, מְלִכֵיהֶן reges illarum, צְדִיקְתְּכֹן
 justitia vestra v. צְדִיקְתֵּיהֶן justitia illo-
 rum. Verba singularium rationes se-
 quuntur, ut: בְּקָרְכֹן visitavit vos m.
 בְּקָרְכֶן visitavit vos f. מִבְּקָרְהֶן visita-
 re eos, מִבְּקָרְהֵן visitare eas.

Suffixis ם & ן Ebraicis Chal- 106.
 dæi non utuntur.

Locô illorum autem in Nomi-
 nis usurpant הֶן & הֵן : (de quibus
 reg. præced.) in verbis adhibent לָן
 & לָן , quæ suffiguntur per Dagesch
 & Chirek p. ut , בְּקָרְכֵן visitavit eos,
 בְּקָרְכֶן visitavit eas. Item in Infiniti-
 vis הֶן & הֵן . vid. reg. præced.

Nomina utriusque numeri & 107.
 generis tollunt ם emphaticum.

Ut, מֶלְכִי rex meus, מְלָכֵי reges mei,
 בְּתוּלָתִי virgo mea, בְּתוּלָתַי virgines
 meæ, אֶרְחֵתָהּ via ejus, Dan. IV, 34.

Hæc regulâ Ebraicâ in Chal- 108.
 dæismo opus non est.

Solent enim Chaldaei suffixa plerumq;
forma emphatica jungere: ubi juxta
reg. præced. & emphatic. abjicitur.

109. Verba præterita mutant ter-
minationes ה_ & ה. in ה. §. ה,
Masc. similiter in ה. §. ה, Foem.
in ה. §. ה in ה, quomodo &
foem. cum suffix. habere vide-
tur. §. אָ abjicit suum א. Im-
perfecta suum א quoque amit-
tunt.

Ut:

בְּקָרְתָּהּ *visitavit eum f.* ex בְּקָרְתָּהּ

בְּקָרְתִּיהָ *visitavi eum* ex בְּקָרְתִּיהָ

בְּקָרְתִּיהָ *visitasti eum m.* ex בְּקָרְתִּיהָ

בְּקָרְתִּיהָ *visitasti eum f.* ex בְּקָרְתִּיהָ

בְּקָרְתִּי *visitastis me m.* ex בְּקָרְתִּי

בְּקָרְתֵּנוּ *visitavimus eum* ex בְּקָרְתֵּנוּ

בְּקָרְתֵּהּ *revelavit eum* ex בְּקָרְתֵּהּ

110. In Chirek m. vel Schurek ter-
minata suffixa simpliciter ad-
mittunt, ut Ebraicè.

Ut:

Ut:

פְּקַדְיָהּ *visita eum f.* ex פְּקַדֵּי
 פְּקַדְוָהּ *visitate eum m.* ex פְּקַדֵּי

Inseritur aliquando ꝑ epentheticum inter vocem & suffixum, ut Ebraicè. III.

Maximè in futuris, ut: יִפְקַדְנָהּ *visitabit eum m.* יִפְקַדְנָהּ *visitabit eam m.*
 פְּקַדְנָהּ *visita eum m.* פְּקַדְנָהּ *visita eam m.* ex יִפְקַדֵּי & פְּקַדֵּי.

Quædam particulae singularium, aliæ pluralium more suffixi suscipiunt, ut Ebraicè. III.

SING. בְּתֶרְךָ *post te*, הַלּוּפִי *propter me.* PLUR. בְּתֶרֶיךָ *post me*, בְּתֶרֶיהֶן *post eos.*

Ex præfixorum cum suffixis coalitu voculae quædam serviles oriuntur, ut Ebraicè. III.

Quæ ad nullam similiter radicem referri possunt, quia ex meris literis servilibus constant, ut: בִּי *in me*, בֵּיהּ *in eo*, בְּהֶן *in illis*, בְּכֶן *in vobis*, לְךָ *tibi*, לִיהּ

D 3

לִי illi, לָנוּ לְנוֹבִּיִּם. Quae cuncta
in Lexico frustra quaesieris.

114. Suffixis æquiparantur literæ
N & ך paragogicæ.

N in Infinit. loco ה Ebraici. ut:
לְאַשְׁמַעַן ad promulgandum, Ecclel.
XII, 13. לְאַתְּדוּבָא ad dandum, Can-
tic. I, 10. Inde & ה pro N in Da-
niel. לְהַתְּקַטֵּלָה ad interficiendum,
Dan. II, 13. ך in futuris, ut : תַּעֲבִירָן
faties. שִׁמְעוּ audite, Proverb. V,
7. Ubi circa finem nota, tria no-
mina : אב pater, אח frater, חם socer,
ut Ebraicè ; ita & hîc à communi
formâ recedere, ut : אבִי pater meus,
אבִיךָ pater tuus, אבִירי, vel אבִי, pa-
ter ejus, אבִינָא, vel אבִינָן pater noster.
& sic deinceps. Excipe : אחֵיךָ fratres
tuos, Efr. VII, 18. cum Segol ante Camez
euphonia causa. vid. Buxtorf. l. 2.
Gram. Chaldæo-Syr. c. 5. Dieu l. 2.
Gram. Harm. c. II.

CA.

CAPUT IX.
DE CORREPTIONE
VOCALIUM.

Omnes Vocales variè mutantur, ut Ebraicè. 115.

Qua tamen mutatio apud Chaldaeos adeò frequens non est.

Regulis hisce Ebraicis apud Chaldaeos opus non est, quippe, qui in incremento & regimine Camez & Zeri retinent. 116. & 117.

Ita כָּשׂוּר כָּשָׁרָא rectus, inf. facit כְּשׂוּרִים, in plur. facit כְּשׂוּרִין, tempus, in plur. facit עֲרֵבִי עֲרֵבִין.

Impuræ hujusmodi etiam immutabiles manent, ut Ebraicè. 118.

Nomina oriunda ex Nominibus Milhel Ebræorum vocales suas in incremento mutant, ut Ebræi suum Segol. 119.

Us emph. רֶגֶל, ex Ebr. רֶגֶל, rex, ex Ebr. מֶלֶךְ, liber, ex Ebr. סֶפֶר, ex Ebr. סֶפֶר.

120. Hæc Ebræorum regulâ apud Chaldæos, quia nominibus ejusmodi carent, non est opus.

Si ex usu Ebræo occurrunt, Ebræorum imitantur regulam.

121. Crescentium Defectivorum, longæ corripuntur in analogas breves, ut Ebraicè.

Ut: לבי cor, in incremento facit לביי cor meum, בוב fovea, בובי fovea mea. Sæpè tamen ab ipsis hoc non observatur, quippe apud quos non rarò longæ in incremento manent immutabiles.

122. In Chaldaismo regula hæc Ebraica locum non invenit.

Quamvis enim in Daniele ac Esra, nec non paraphrasi Onkelosi (cui recte accentus adjecti sunt) isti conspiciantur: illud tamen non ex Chaldaismo, ut qui accentus non agnoscit: sed ex Ebraismo esse plerique censent.

Ter-

Terminationes regiminis Camez & Zeri corripuntur in Pathach, *ut* Ebraicè. 123.

Ut, שְׁרֵשׁוּחֵי עֵקֶר stirpem radicum ejus, Dan. IV, 12. *ex* עֵקֶר stirps. Sæpissimè tamen hoc non observatur, maximè, cum nomen in Zeri exit, *ut*: אֲתָתָא בְּעַל אֲתָתָא DOMINUS uxoris, Exod. XXI, 3. Sic etiam Camez manere legimus Daniel. VI, 26. שְׁלֹטֵן מִלְּכוּתִי imperium regni mei, *pro* שְׁלֹטֵן, *ut* legitur Dan. VII, 14. שְׁלֹטֵן עַלְמַי potestas seculi.

Finale Zeri quodcunque וּ : 124.
item Cholem & Kibbuz (quod Ebraeorum Cholem respondet) verbi, & Pathach, ob incrementum, promotò accentu, corripuntur in Scheva, *ut* Ebraicè.

Ita ex פֶּקֶר *fit plur.* פִּקְרִין, *ex* יִפְקֶר *fit plur.* יִפְקְרִין, *ex* יִדְקֶק *fit plur.* יִדְקְקִין, *ex* פֶּקֶר *fit i. Commun.* פִּקְרָת, *ex singulari.*

lar. absolut. צלם imago, fit emphat.
 צלמא, ex טעם ratio, fit טעמא. Di-
 citur notanter in regula: promotō
 accentu. Manente enim illō nulla hic
 fit mutatio. Ita dico: קברו accepe-
 runt m. קברו acceperunt f. item פקרו
 visitarunt m. פקרו visitarunt f. פקרו
 visita f. פקרו visitate m. Excipe
 tamen hic 1. Kibbuz Imperat.
 Peal cum suffixis, quod etiam promo-
 tō accentu manet invariabile, ut:
 פקרוהו visitate eum m. 2. Zeri
 nominum quorundam, in quibus si-
 militer promotō accentu manet, uti
 ex קשר rectus, fit פשר. 3.
 Zeri & Pathach verborum, quæ ma-
 nent cum augmentis gravibus, תין, תין,
 licet accentus itidem promoveatur,
 ut: פקרתון præcepistis m. פקרתן præce-
 pistis f. פקרתון, פקרתן, quæ idem si-
 gnificant. 4. Zeri verborum,
 quod interdum manente accentu in
 Chirek p. mutatur: uti in 3. plur. M.
 & F. præf. item 2. sing. F. & 2. pl. M.
 Imperat. Aphel fieri videmus. vide
 supra

suprà reg. 49. 51. & 69. ut *וְרֵשׁוּ* con-
venerunt, Dan. VI, 6. ex *וְרֵשׁוּ*.

CAPUT X.

De

PRODUCTIONE VOCA-
LIUM ET RELIQUIS MUTA-
TIONIBUS.

I.

PRODUCTIO.

Duorum Schevajim initiò vo- 125.
cis concurrentium prius produ-
citur in Chirek, ut Ebraicè.

Ubi nota 1. similiter Chirek istud
regulariter esse parvum, ut: *בְּבִרְיָהּ*
in benedictò. 2. sequente Jod ejectò
scheva fieri magnum, ut: *בִּיסוּר* in
fundamento, ex *יְסוּר* fundamentum.
3. prius scheva redire, quando poste-
rius alias ob causas mutatur, ut:
לָפִידָוּ lapidavit re f. ex *לָפִידָוּ* lapida-
vit f. quod vicissim est ex *לָפִידָוּ* lapida-
vit. Excipe: 1. sub & ante guttu-
ralem,

ralem, more Ebraô, plerumque in Pathach producitur, ut: סָעֵדָא auxili-
 lium, ex סָעַד. Quod idem fit in aliis vocibus, è quibus communiores sunt:
 מֶלֶךָ rex, ex מֶלֶךְ, נַפְשָׁא anima, ex נַפֵּשׁ &c. 2. ex Zeri oriundum, sub
 gutturali elevatur in Sagol, ut in
 form. emphat. dicitur חֵלֶמָּא somnium,
 ex חֵלֶם.

126. At sub finem concurrentium prius plerumq; in Pathach producitur.

Ut: ex בְּקִרְתֵּךְ *visitavi*, fit בְּקִרְתֵּךְ *visitavi te*, scheva, quod in Chirek p. ob subsequens aliud scheva productum, erat, juxta reg. præced. hîc postliminiò redeunte.

127. Scheva mobile ante Chatephatam producitur in similem mediocrem, ut Ebraicè.

Ut: כְּפָאֵלָה *sicut DEUS*, וְהִמָּא *tumultuatus est*, וַיַּעֲבֹד *qui fecit*, Psal. CXXI, 2. Specialis contractio (· · ·) ad Zeri etiam in Chaldaïsimo locum ha-

ET RELIQUIS MUTATIONIBUS. 61

habet, uti Dan. III, 13. legitur כְּאֶרֶץ
in tunc, pro כְּאֶרֶץ, ubi כְּ pleonasticum
est, אֶלֶּהוּן דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי דֵּי DĒUM suum, Dan. III, 28.

Chatephata verò ante Scheva 128.
producitur abjectò Chateph, ut
Ebraicè.

Sic emphat. חֶסֶף ab absoluto, חֶסֶף
argilla.

Exclusum Dagesch producit 129.
breves in analogas longas, ut
Ebraicè.

Idè eandem ob causam, uti ex חֶרֶף
acuere, fit in Pachel חֶרֶף, Pathach in
Camez mutatò, ex אֶרֶץ terra, cum
præfixo ס, אֶרֶץ אֶרֶץ à terra, mutatò
Chirek p. in Zeri, vid. suprà reg. 59.
& 87. Frequentiùs tamen, quàm Ebra-
icè, hæc compensatio cum asperationibus
negligitur.

Hisce duabus regulis Ebraicis 130. &
carent Chaldæi, ob rationem suprà 131.
reg. 122. allatam.

Terminale Pathach cum suf- 132.
fixis corripitur in Scheva.

Hinc

Hinc prius scheva in Pathach produ-
citur ita, ut priorum duarum vocalium
transpositio fiat non secus, ac in Ebra-
ismo. Ita ex פָּקַדְתָּ fit פָּקַדְתָּ visitavit
eum, פָּקַדְתָּ visitavit te, uti apud E-
bræos dicitur פָּקַדְתָּ me, pro
פָּקַדְתָּ.

133. Hanc regulam Ebraicam
Chaldæos non agnoscere, dixi-
mus supra reg. 33.

Pro Ebræorum tamen formâ מוֹת
& חוֹל dicunt in forma absoluta מוֹת
& חוֹל : in emphatica מוֹתָ & חוֹלָא.
Ex Ebraismo legitur חוֹל, Dan. III, 20.
Est. IV, 23. &c.

II.

PERMUTATIO.

OB GUTTURALES PRÆCIPUE.

134. Scheva mobile sub gutturali
mutatur in Chateph Pathach,
ut Ebraicè.

Ut: יִבְחַלְךָ . עִבַר fecit, pro עִבַר .
turbet te, Dan. IV, 16. ex בָּחַלְךָ turbavit.
יִבְחַלְךָ introire tuum, Psal. CXXI, 8.

62

ET RELIQUIS MUTATIONIBUS. 63

ex זעל . *vid. supra reg. 59. Ubi nota, apud Chaldaeos Scheva mobile ex Zeri non oriundum in Chateph-Sagol mutari, uti dico in Imperat. Peal זעל , ex זעל dixit.*

Scheva mutum sub ultimis 135.

זעל intellectum mutatur in pathach genubha, *ut Ebraicè.*

Exempla vid. supra reg. 12.

Hisce duabus regulis Ebraicis 136. &

cis apud Chaldaeos non est opus, 137.

quia ipsi carent sagol & pathach vicariis, nec non formam Nominum Milkel, ut ex supra dictis patet.

Zeri & Kibbuz Verborum, 138.

propter ultimas זעל , vel significationem neutram mutantur in Pathach, *ut Ebraicè. Exempla vid. supra reg. 59.*

Denique simplicis Euphoniae 139.

gratiâ permutantur aliquando Zeri cum Chirek, & Schurek cum Kibbuz, *ut Ebraicè.*

ita

Ita in Zeri & Chirek terminantur
 1. part. Benon. Peal. Dico enim פָּקַד
 præcipiens & אָרַד ardens. 2. Præt.
 Pacl. Dico enim הָלַךְ ambulavit & קָטַל
 interfecit. 3. Schurek eodem in casu,
 quô apud Ebræos, eodemq̄, modô in Kib-
 buz transit, uti dico: יָקוּמוּן surgent,
 Dan. VII, 24. pro יָקוּמוּן.

140. Tandem differentia causâ re-
 cedunt quædam à regulis: qua
 usu potius, quam præceptis addiscenda
 sunt.

CAPUT XI.

De

DAGESCH & PUNCTO
MAPPK.

141. DAGESCH LENE imprimitur
 literis בגר כפת ab initio senten-
 tiæ: item post scheva mutum,
 vel ejusdem, vel diversæ dictio-
 nis, ut Ebraicè.

Ut: כָּל דְּבַרֵּיָא omnia verba,
 אֲתַכְּנִישׁ collectus fuit. Intelligitur
 autem

autem & hinc Scheva sub omni literâ finali mobili, ut Ebr. *ut*: על־בְּרִין *su-*
per filios. Omititur igitur post qui-
 escentes similiter, ut Ebraicè, *ut*:
 נְשִׂאֵי דְּרֵי שְׁלִישִׁי *praefectus regis*, Dan.
 11, 15. Præterea טֶפֶס Scheva æquipara-
 tur ejus vicarium pathach genubha,
 ut Ebraicè.

Nisi Scheva illud fuerit primi- 142.
 tivum, vel è longâ correptum,
 ut Ebraicè.

Ratio est, quemadmodum enim Chal-
 daei cum Ebraeis literis, vocalibus & utroq;
 Dagesch conveniunt: ita quoque eadem
 ratione Dagesch leni utuntur, uti ex
 Danielis & Esrae lectione liquet.

Dagesch forte inscribitur o- 143.
 mnibus literis, præterquam gut-
 turalibus & Resch, ut Ebraicè.

Ut: שְׁרֵיטֵי *sanctus*, עָרִי *ingressi sunt*,
 Jos. X, 20.

Sed ex literâ Schevatâ frequen- 144.
 tius illud excidere, quam Ebraicè,
 dictum est supra reg. 6.

E Exem.

66 CAP. XI. DE ACCENTIBUS.

Exempla sunt obvia. Ita dicitur
שְׁלַחְנִי *mitte me.* I. Sam. XX, 29. ex
שְׁלַח.

145. Deficientis literæ absentia post
longas quoque per Dagesch no-
tatur, ut Ebraicè.

Ut: וַיִּצְוֶה שְׂרָיִל *succidite,* Dan. IV, 11. וַיִּצְוֶה
diripite, Nahum. II, 9.

146. Mappik inscribitur soli He fi-
nali mobili, ut Ebraicè.

Ut: וְהָיָה לְמֶלֶךְ *liber ejus M. מֶלֶךְ rex*
ejus fœm.

CAPUT XII.

De

ACCENTIBUS.

147. 148. Hisce regulis Ebraicis Chal-
149. 150. dæi opus non habent.

151. 152. *Si tantum observaveris, quod textui*

153. & Chaldaico in Daniele, Esra & Targum

154. Onkelosi ad formam Ebraicam sint ad-
jecti accentus: in reliquis Targumim ii-
dem, præter Soph. Pasuk, desiderentur.

Vin-

Vinculum Makkaph adhibetur ante vel post dictiones parvulas, ut Ebraicè.

155.

Sed tantum in Daniele, Esra & Targum Onkelosi in pentateuchum: ubi quoque observationes Ebraicæ locum inveniunt: in reliquis scriptis, nempe Targum Jonathanis, Hierosolymitano &c. usus ejus non conspicitur.

Retinaculi Metheg apud Chaldaeos eadem est ratio, quæ apud Ebræos.

156.

Cum ex Ebraismo in Daniele, Esra & Targum Onkelosi reperiat, si modo observes, quod, quia ipsi Vav conversivo carent, & pro ׀ emphatico formam emphaticam adhibent, prima observatio Ebraica locum hic non veniat.

SOPH - PASUK claudit omnes versus, ut Ebraicè.

157.

Idem in Daniele, Esra & Onkelosi: in cæteris paraphrasibus variis occurrit.

APPENDICULÆ QUÆDAM
non pœnitendæ

De

SYNTAXI.

158. Constructio Chaldaica in ple-
risque congruit cum Latina vel
Græca, *ut* Ebraicè.

I.

SIMPLEX.

159. Substantivum cum substanti-
vo parit regimen, *ut* Ebraicè.

Ut: מֹשֶׁה סֵפֶר מֹשֶׁה *liber Moses*, Esr. VI,

18. *Ubi nota*: I. Substantivum
Absolutum & Emphaticum quodvis
regere alterum in Genitivo casu, in-
tercedente articulo הַּ vel הַּ, *ut*:
וְהָיָה דָּרֶךְ הַדִּין *via judicii*, Esa. XL, 14.
וְהָיָה שְׁלֵיטָה רַי מְלִכָּה *præfectus regis*, Dan.
II, 15. וְהָיָה מוֹצֵן דְּחֻקֵּי הַיָּד *stipula agri*,
Esa. XL, 6. *Sine hoc articulo locutio
in statu Emphatico est aspera, si non
omnino prava, qualis in his, quæ sunt in
postea*

posterioribus paraphrastis ex dialecto Hierosolymitana, ut: **נַפְשָׁא בְּרַבְרָא** anima benedictionis, Proverb. XI, 25. 681

quod pure Chaldaicè diceretur: **נַפְשָׁא בְּרַבְרָא**. Interdum & plura concatenantur, ut:

עֲבֹדַת בֵּית אֱלֹהֵא opus domus DEI. 2. In hac structura sæpissimè per pleonasmum elegantem affigi substantivo pronomen relativum, ut:

בְּרַצְיָהוֹן דִּי יְהוּדָא criminationes (ipsorum) Judæorum, Dan. III, 8.

רְעוּתָא דְּמַלְכָּא voluntas (ejus) regis, Proverb. XVI, 13. 131

3. Apud posteriores paraphrastas impuriore linguâ utentes aliquando sine articulo **דְּ** legi, quod horridum, ut:

בְּיַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל in manum filiorum (ejus) Israël, Cantic. I, 1.

בְּרִיךְ שְׁמִיָּהּ benedictum nomen (ejus) DOMINI, v. 2. *vid.* Buxt. l. 2. Gram.

Chaldæo - Syr. c. 3. 4. Reperiri etiam Regimen pro Absoluto, ut:

לֹא יִמְחַנְקָךָ צַרְרֵי וְלִילֵי PC. CXXI, 6. 132

לֹא יִמְחַנְקָךָ צַרְרֵי וְלִילֵי

non percutient te demones nocentes manē & striges, pro צַפְרִירִין וְלַדִּיּוֹן.

160. Substantivum cum adjectivo junctum semper præcedit, ut Ebr.

Similiter contra seriem Germanorum, ut : לֶחֶם שְׂרוּבָה panis siccus s. aridus, trocken Brod / Prov. XVII, 1. Quando v. adjectivum præcedit, vicissim, ut Ebraicè, subauditur verbum substantivum EST vel SUNT, ut : רִי תִקֵּן פְּתוּחָא רִי rectum (est) verbum DOMINI, Psal. XXXIII, 4.

161. Verbum nomini convenit etiam genere, ut Ebraicè.

Nam numerò tantum & personâ, ut in aliis linguis, quia Chaldaei cum cæteris Orientalibus sexum etiam in verbis discriminant. Ita rectè dico : אָמְרָה אֲנִי dixit femina; non verò אָמַר אֲנִי.

162. Verba intransitiva eleganter regunt nomen homogeneū, ut Ebr.

Quod simpliciter emphasem auget, ut : צִדָּא לִי צִדָּא venare mihi venationem, Gen. XXIII, 3.

Affectuum verba certas tra- 163.
hant præpositiones, ut Ebraicè.

Quas constructiones usu quorū, discer-
nere & ad Lexicon notari oportet, ut:
וְרָדַף בְּתַר וְבָרִיא persecuere post viros
istos, Gen. XLIV, 4. וְיִתְרַחֵם עָלַי
misereris super me, Esa. XII, 1.

Infinitivi emphaticè cum pro- 164.
prio suo finito construuntur,
ut Ebraicè.

Præterito & futuro similiter sæpius
præponuntur, illiusque significationem au-
gent, ut: מוֹתָ מִיּוֹתָ תָמוּת moriendo morieris,
i. e. certissime, Gen. II, 17. Imperativis
hæc ferè postponuntur, & tunc conti-
nuationem notant, ut: בְּכוּ מִבְּכָא flete
flendo, i. e. assidue & indefinenter, Je-
rem. XXII, 10.

II.

FIGURATA.

Numeri singulares junguntur 165.
pluralibus, & contrà, ut Ebraicè.

Ut: אַרְבַּעָא רֵאשִׁין quatuor capita,
רֵאשׁ אַרְבַּעִין caput quadraginta, pro
capita. E 4 Mul-

166. Multis singularibus respondet
unum plurale, ut Ebraicè.

Ut: דָּוִד וַיְהוֹנָתָן רֵחִימָן וְחֲבִיבִין
David & Jonathan dilecti & amici.
Similiter interdum uni singulari col-
lectivo plurale responderet, ut, וַיִּמְתּוּן
& morientur tetus grex.

167. Etiam honoris causâ usurpa-
tur pluralis pro singulari, ut Ebr.

Quamvis varius, idq. in Nomine DEI,
ut: אֱלֹהִים קָדוֹשׁ DEUS sanctus,
1. Sam. VI, 15.

168. In re certò eventura quoque
ponitur præteritum pro futuro,
ut Ebraicè.

Quamvis itidem varius, ut: כִּי
נָחַד בְּרֵאשִׁית לָנוּ בֶרֶךְ אֱתִיבָה לָנוּ
est nobis, filius datus est nobis, Esa. IX, 6.

169. Infinitivus etiam nominafcit,
ut Ebraicè.

Quamvis iterum varius, ut: הֵצֵאת
מִבְּקַרְךָ in die egredi te, i. e. egressus tui,
1. Reg. II, 42. vid. etiam Ps. CXXI, 8.

Præ-

Præfixa multoties redundant, 170.
ut Ebraicè.

Præprimis verò ל ע ב: non tamen sine emphasi, ut: בַּלַּיְלָאִה in ea in nocte, i. e. in ea ipsa nocte.

Contra deficiunt aliquando, 171.
ut Ebraicè.

Exemplum vid. Gen. XXXVIII, 11.

Hæc regulâ Ebraicâ in Chaldaismo non est opus. 172.

Nulla n. ejus exempla hic occurrunt.

Ellipsis verbi substantivi præsentis est perpetua, ut Ebraicè. 173.

Exempla vid. Gen. II, 4. & cap. XI, 4. & 11. Exod. XX, 2. & 42. Ubi nota:

1. Defectum hunc similiter pronomina quoque sæpè compensare. vid. Exod. XX, 5. 2. Apud posteriores paraphrastas quandoq; locò participii verbo substantivo adjunctum legi præteritum, qui purus putus est Syriacus, ut: הָיָה רִיחַ הַיָּהוּדִים fuit exiit odor illorum, Cant. I, 12. vid. etiam Esth. I, 2. Buxtorf. l. 2. Gram. Chaldaic. & Syriac. c. 15. E 5 Exem-

Exemplum Praxeos Grammaticæ
fit Cap. V. Danielis.

- 1 כל שאמר מלפא עבר להם רב לרברבניה
אלה ולקבל אלפא חמרא שתהו :
- 2 כל שאמר אמר בטעם חמרא לחיותיא למאני
דהבא וכספא די הפסק נבוכדנצר אבודי מן
היכלא די בורושלם וישתון ביהון מלפא ור
ורברבניה שגלתה ולחנתה :
- 3 פארין היתיו מאני דהבא די הנפיקו מן
היכלא די בור אלחא די בורושלם ואשמו
בהון מלפא ורברבניה שגלתה ולחנתה :
- 4 אשתיו חמרא ושפחוי לאלחי דהבא וכספא
נחשא פרזלא אעא ואבנא :
- 5 פה שעתה נפקו אצבען די יד אנש ותכבז
לקבל נברשתא על גירא די כתל היכלא די
מלפא ומלפא הוה פס ידא די פתבור :
- 6 ארון מלפא זוהי שניה ורעניה יבהלמה
וקטרי חרצה משתרין וארפפתה דא לרא נקשן :
- 7 קרא מלפא בתיל להעלה לאשפיא כשדיא
וגוריא ענה מלפא ואמר לחפוימי בכל די כל-
אנש די יקרה פתבה דנה ופשרה יחונגי ארגונא
ילבש והמניכא ויר דהבור על צנארה ותלת
במלכותא ושלט :
- 8 ארון עללין כל חפוימי מלפא ולא כהלין
פתבא למקרא ופשרא להודעה למלפא :

VERSIO LATINA.

1. Belschazar Rex fecit convivium magnum proce-
ribus suis mille, & commille istis vinum bibit.
2. Belschazar iussit in potu vini afferri vasa aurea
& argentea, qua transtulerat Nebucadnezar avus suus
ex templo Hierosolymitano, ut biberent ex eis Rex & pro-
ceres ejus, uxores ejus & concubinae ejus.
3. Sic afferuntur vasa aurea, qua transtulerant ex
templo domus Dei Hierosolymitana, & biberunt ex eis
Rex & proceres ejus, uxores ejus & concubinae ejus.
4. Biberunt vinum, & laudârunt deos aureos, ar-
genteos, aereos, ferreos, ligneos & lapideos.
5. Eâdem horâ egressi sunt digiti manus humanae,
ac scripserunt è regione lychnuchi, in tectorio parietis
regni palatii, Rege ipso vidente partem manus, qua scri-
bebat.
6. Tunc Regis splendidus color mutatus fuit, & co-
gitationes ejus ipsum perturbarunt, cingula lumborum
ejus fuerunt resoluta, & genua ejus invicem se colliserunt.
7. Inclamat Rex fortiter, ut adducantur astrologi,
Chaldaei, & haruspices: proloquitur & dicit sapientibus
Babyloniae, quòd omnis homo, qui legerit scripturam
istam, ac interpretationem ejus indicaverit mihi, pur-
purâ induetur, & torques aureus erit in collo ejus ac ter-
tius in regno dominabitur.
8. Tunc ingredientes omnes sapientes Regis, non
poterant scripturam istam legere, vel interpretationem
notam Regi facere.

9 אֲדִין מֶלֶכָא כְּלִשְׁאַצֵּר שְׂגִיא מִתְבַּהֵל וְזִוְהִי
שִׁנָּן עֲלוּהִי וְרִבְרַבְנֵהוּ מִשְׁתַּבְּשִׁין :

10 מִלְכְּתָא לְקַבֵּל מִלִּי מֶלֶכָא וְרִבְרַבְנֵהוּ לְבֵית
מִשְׁתִּיא עֲלֵית עֵנַת מִלְכְּתָא וְאִמְרַת מֶלֶכָא רַעֲמִין
חִי אֶל-יִבְחֵלוּךְ רַעֲיוֹנֶךָ וְזִוְהִי אֶל-יִשְׁתַּנוּ :

11 אִיתִי גַבְרָא בְּמִלְכוּתְךָ דִּי רוּחַ אֱלֹהִין קְרִישִׁין
בְּהָ וּבִיומֵי אַבּוּךָ נְהִירוּ וְשַׁכְּלַתְנוּ וְחֻכְמָה כְּחֻכְמַתְךָ
אֱלֹהִין הַשְׁתַּכַּחַת בְּהָ וּמֶלֶכָא נְבִכְרֵצֵר אַבּוּךָ רַב
חֻרְטִמִּין אֲשֵׁפִין כְּשִׂדְאִין גְּזִרִין וְקִימָה אַבּוּךָ מִ
מִלְכְּתָא :

12 כָּל-קַבֵּל דִּי רוּחַ וְתִירָא וּמְנַדַע וְשַׁכְּלַתְנוּ
מִפְשֵׁר חֻלְמִין וְאַחֲזִירָא אַחֲזִירָא וּמִשְׂרָא קִטְרִין הָ
הַשְׁתַּכַּחַת בְּהָ בְּנִיאַל דִּי מִלְכְּתָא שִׁם-שְׁמִיָּה
כְּלִשְׁאַצֵּר כְּעֵן דְּנִיַּאל יִתְקַרֵּי וּפְשָׁרָה יִתְחַזְרָה :

13 בְּאֲדִין דְּנִיַּאל הָעֵל קְדָם מֶלֶכָא עֵנָה מִלְכְּתָא
וְאָמַר לְדְנִיַּאל אֲנִתָּה הוּא דְנִיַּאל דִּי-מִן-בְּנֵי
גְלוּתָא דִּי יְהוּדָא דִּי הִיתִי מֶלֶכָא אֲבִי מִן יְהוּדָא :

14 וְשִׁמְעֵרָא עֲלֵיךְ דִּי רוּחַ אֱלֹהִין בְּךָ וּבְחִירוּ
וְשַׁכְּלַתְנוּ וְחֻכְמָה וְתִירָה הַשְׁתַּכַּחַת בְּךָ :

15 וּכְעֵן הָעֵל קְדָמִי חֻכְמָא אֲשֵׁפִיא דִּי-כְתַבָּה
דְּנָה יְקָרוֹן וּפְשָׁרָה לְהוֹדְעַתְנִי וְלֹא-כְהִלִּין פְּשֵׁר מִ
מִלְתָּא לְהַחֲזִירָה :

16 וְאַנְהָ

9. Sic ergo rex Belschazar vehementer conturbatus fuit, ejusq; color immutatus, ac proceres attoniti.

10. Regina propter verba regis & procerum ejus in locum convivii ingressa, prolocuta dixit: Rex in secula vive. Ne perturbent te cogitationes tuæ, & color tuus ne se commutet.

11. Est vir quidam in regno tuo, cui spiritus deorum sanctorum inest, & in quo temporibus avi tui lux, intelligentia & sapientia par sapientia deorum, inventa est, unde & rex Nebucadnezar avus tuus, presulum magorum, astrologorum, chaldeorum, haruspicum constituit eum, avus inquam tuus rex.

12. Quandoquidem ergo spiritus excellens, peritia & intelligentia, interpretatio somniorum & judicatio enigmatum, ac solutio implexorum inventa est in isto Daniele, cui rex imposuerat nomen Belschazar, advocetur nunc Daniel, & interpretationem indicabit.

13. Tunc Daniel adductus fuit coram rege, & rex proloquens, dixit ad Danellem: Tunc es ille Daniel, ex deportatis Jebudæa, quos transtulit rex pater meus ex Judæa?

14. Audivi de te, quod spiritus deorum inest tibi, & lux & intelligentia, & sapientia excellens invenitur in te.

15. Nunc adducti sunt coram me sapientes & astrologi, ut scripturam istam legerent, & interpretationem ejus notam facerent mihi, sed non possunt interpretationem rei indicare.

16 וְאַתָּה שָׁמַעַתְּ עָלַיךָ יְיָ תּוֹכַל פְּשָׁרִין לְמַפְשֵׁר
וּקְטָרִין לְמִשְׁרָא כְּעֵן הֵן תּוֹכַל כְּתָבָא לְמִקְרָא
וּפְשָׁרָה לְהוֹדְעוֹתַי אֲרֻגְנָא תִּלְבַּשׁ וְהַמְנִיכָא יְיָ
וְהִבֵּה עַל-צִוְיָאָךְ וְתִלְתָּא כְּמִלְכּוּתָא תִּשְׁלַט :

17 כְּאֲרִין עֵנָה רִגְמָאֵל וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא מַת
מִתְנַתְּךָ לֵךְ לְחַוְוִן וּנְכוּפִיתְךָ לְאַחֲרֵךְ חֵב בְּרַם כַּת
כְּתָבָא אִקְרָא לְמַלְכָּא וּפְשָׁרָא אַהוּדְעָנָה :

18 אַתָּה מַלְכָּא אֵלֵּהּ עֲלִיָּא מַלְכוּתָא וְרַבּוּתָא
וּיְקָרָא וְהוֹרָא יְהֵב לְנִכְכְּרֵצָר אֲבוּךָ :

19 וּמִן רַבּוּתָא יְיָ יַחֲסֵ לָהּ כָּל עַמְמִיָּא אַמְיָא
וְלִשְׁנֵיָּא הוּוּ זְאֵעִין וְרַחֲלִין מִן-קְדַמּוֹתַי יְיָ הוּוּ
צָבָא הוּוּ קַטַּל וְיְיָ הוּוּ צָבָא הוּוּ מַחַת וְיְיָ
הוּוּ צָבָא הוּוּ מְרִים וְיְיָ הוּוּ צָבָא הוּוּ מִשְׁפִּיל :

20 וּפְרִי רַם לִבְכָּה וְרוּחָה תִּקְפַת לְהוֹדֵר
הַנְּחַת מִן-פְּרִטָּא מַלְכוּתָהּ וּיְקָרָה הַעֲדִיו מִנָּה :

21 וּמִן בְּנֵי אֲנָשָׁא טְרִיד וּלְבָכָה עַם-חַיּוֹתָא
שְׁוִי וְעַם-עֲרֻדָּא מְדוּרָה עִשְׂבָּא כְּתוּרִין יִטְעַמּוּנָה
וּמִטּוּל שְׁמִיָּא גְשֵׁמָה וְצַטְפַּע עַד יְיָ יִדְעֵה יְיָ
שְׁלִיט אֵלֵּהּ עֲלִיָּא בְּמַלְכוּרַת אֲנָשָׁא וְלִמְךָ יְיָ
יִצְבָּא יְהַקִּים עֲלֵיהּ :

22 וְאַתָּה בְּרַה בְּלִשְׁאֲצָר לֹא תִשְׁפֹּלֵת לְבָבְךָ
כָּל-קָבֵל יְיָ כָּל-דְּנָה וְדַעַת :

16. Ego verò audivi de te, quòd possis interpreta-
tiones afferre, & nodos salvere. Nunc ergò, si poteris
scripturam istam legere, & interpretationem ejus indi-
care mihi, purpurâ indueris, & torques aureus erit in
collo tuo, & tertius in hoc regno dominaberis.

17. Tunc respondens Daniel dixit coram rege :
Dona tua tibi sunt, aut honoraria tua alijs dato : verun-
tamen scripturam istam legam Regi, & interpretationem
notam faciam ei.

18. Tu ô Rex : Deus excelsus, regnum & ampli-
tudinem, gloriam & decus deditur Nebuchadnezari avo
tuo.

19. Et ab amplitudinem, quam dederat ei, omnes
populi, nationes & lingua, tremebant ac timebant à
conspetu ejus. Quem volebat, occidebat, & quem
volebat, vivum conservabat : quem volebat, extollebat,
& quem volebat, deprimebat :

20. Sed cum elatus esset animus ejus, ac spiritus
ejus obduratus, ut superbe ageret, depositus est de solio
regni sui, & dignitatem abstulerunt ab eo.

21. Etiam ex hominibus expulsus, animum suum
bestiis applicuit, cum onagris habitatio ejus fuit, herbis,
ut boves, cibârunt eum, & rore cæli corpus ejus tinctum
fuit, donec agnosceret, quòd dominaretur Deus excelsus
in regno humano, & quem vellet, proficeret ei.

22. Tu autem fili ejus Belschazar, non submissisti
animum tuum, quamvis totum hoc scires.

23 ועל מרא שמינת התרוממת ולמאניא די
ביתה היתה קדמוך ואנתר ורכרכנה שגלתך
ולחנתך חמרה שתן כהון ולא להי כספא
ודתבא נחשא פרזלא אעא ואכנא די לא חון
ולא שמעין ולא ידעין שפחת ולא לתא די נשמך
פורה וכל ארנתך לה לא תדרת:

24 בארין מן קדמוהי שליח פסא די יגרא וכ
וכתבא דנה רשים:

25 ודנה כתבא די רשים מנא מנא
תקרא ופרסין:

26 דנה פשר מלתא מנא מנה אלהא מלכותך
והשלמה:

27 תקרא תקילתא במאונגא והשפחת
חסיר:

28 פרס פרוסרת מלכותך ויהיברת למרי ו
פרס:

29 בארין אמר בלשאצר והלכישו לדניאל
ארגנא והמניכא די דתבא על צוארת
והכרוז עלוהי די להונא שלוש תלתא במ
במלכותא:

30 ביה בליליא קטיר בלשאצר מלכא כש
בשרת:

23. Sed contra Dominum cæli extulisti te, cum vasa domus Dei afferrent coram te: tu autem, & proceres tui, uxores tuæ & concubine tuæ vinum bibistis ex eis, deosq; argenteos & aureos, areos, ferreos, ligneos & lapideos, qui non vident neque audiunt, neque intelligunt, laudasti: DEUM verò, in cuius manu est anima tua, & cuius sunt omnes viæ tuæ, non glorificasti.

24. Itaque tunc ab ea missa pars manus istius, & scriptura ista fuit exarata.

25. Hec autem est scriptura illa, quæ exarata fuit: MENE MENE TEKEL UPHARSIN.

26. Et hæc sermonis interpretatio: MENE (id est) numeravit, (nempe) DEUS regnum tuum, & consummavit illud.

27. TEKEL, (id est, appendit) nempe appensus fuisti lancibus, & inventus es deficiens.

28. PERES, (id est, divisit) nempe, divisum est regnum tuum, traditumq; est Medis ac Persis.

29. Tunc iussit Belschazar, ut induerent Daniele purpurâ, & torquem aureum (adderent) collo ejus, ac proclamarent de eo, quod sit dominator tertius in regno.

30. Ea illa nocte interfectus est Belschazar rex Chaldeorum.

ANALYSIS

Verfic. 1.

בֶּלְשַׁצְצָר, Belschazar.) *Filius fuit Evilmerodachi, filii Nebuchadnezaris. Sub Belschazaris annò primò accidit visio Danielis cap. VII. Et annò tertio ea, quæ capite VIII. legitur, Et annò imperii sui ultimò instituit convivium, quod hoc V. capite describitur, cum quo vitam terminavit. Nominis Etymologiam afferunt Hebraei à בֶּלְשַׁצְצָר scrutatatus est thesaurum, nempe sacrum domus Dei, quem ad luxuriosum convivium translatum impiè prophanavit. Capite VII. i. scribitur בֶּלְשַׁצְצָר transposito בֶּל, q. dicas בֶּל אֵשׁ Bel (est factus) ignis (à DEO) hoste. Cap. I, 7. Daniel vocatus fuit בֶּלְשַׁצְצָר i, e, בֶּל אֵשׁ אֲצֵר Bel aservat thesaurum, nempe Babylonia. בֶּל nomen idoli Babylonicum est contractum ex בָּעַל Dominus, pro בָּעַל אֵשׁ recondere, aservare, est ex quiescentibus secundà s. Ajin Vav. Reg. 77. & 78.*

מֶלֶךְ, Rex.) *Nomen substant. forma emphatica, ab absoluto מֶלֶךְ pag. 18. Radix est מֶלֶךְ regnavit. Hebr. מֶלֶךְ.*

עָבַר, fecit.) *3. sing. masc. præter. in Peal cum (-) loco (:) propter gutturalem Reg. 134. Est ipsa Radix pro Hebr. עָשָׂא, fecit, instruxit.*

לְחַם

לַחֵם, convivium.) *Nom. sing. masc. R. 38.*
forma absoluta, ut לַחֵם, à qua emphatica
לַחֵמָה. pag. 18. primariò panem, cibum,
significat, sed h. l. convivium, epulum, per
synecd. Ab Hebr. לַחֵם vesci. unde לַחֵם panis.

רַב, magnum, amplum.) *Nomen defecti-*
vum secundâ, Reg. 37. membr. 2. Emph. רַבָּא
magnus, amplus. item Magister, Præceptor,
Doctor: Princeps, Dux. à רַבב quod ex He-
braorum usa notum.

לְרַבְרַבְנֵיהֶם, Principibus suis.) *Est nomen*
plur. cum præf. לְ R. 92. & suffixo וְהֵי. R. 100.
à verb. רַבַּב (quod à רַבב per geminationem
primæ radicalis) augeti, amplificari, dominari:
hinc nomen plurale לְרַבְרַבִּין & רַבְרַבִּין Magna-
tes, Principes: qua posterior forma cum suf-
fixo heic usurpatur.

אַרְבָּה, mille.) *ex Hebr. אַרְבָּה. Ejus empha-*
tica forma אַרְבַּת, plur. אַרְבַּיִן. R. 42.

וְלִקְבֹּל, & coram.) *Præpositio est cum præsi-*
xis, וְ copulativo R. 92. & לְ, quod ut לְ בַּ sepe
particulas indeclinabiles auget. Absolutè & so-
litariè est קַבֵּל vel קַבֵּל unde apparet esse Cha-
tephkamez sub קַ locò scheva simplicis, ut He-
braicè in קַדְשֵׁים, sanctitates.

חֲמֵר, vinum.) *Nomen formæ emphaticæ, ab absoluto חֵמֵר vinum, merum, cujus Radix est חֲמֵר turbari, commoveri: incallescere, efferverieri: sic dicitur, quòd caput & cerebrum turbet, si liberaliùs sumtum sit. Hebraum, quod huic respondet est יין, & notandum, voces יין & סוּר arithmetice æquivalere, cum utraqve faciat 70. hinc Veteres Rabbini: סוּר יֵצֵא יין יְכַנֵּס יין* ingrediente vinò, egreditur secretum.

שָׁתָה, bibens.) *Participium Benoni, sive præsens quiescentium tertiâ He, R. 82. à Rad. שָׁתָה bibere. Tertia radicalis ה cum א & י facile permutatur שָׁתָה & שָׁתִי.*

Ad Versic. 2.

אָמַר, dixit.) *Est 3. sing. masc. præter. Peal. verbi quiesc. Pe Aleph. Reg. 72. & ipsa Râ dix cum (-) Reg. 134.*

בְּטֵעַם, in gustu, i. e. in potu.) *Est Nom. F. A. cum præfixo ב, quod habet Chireck ob sequens scheva Reg. 93. memb. 1. Form. Emph. טֵעַמָּה gustus, sapor, propriè: & metaphorice, ratio, consilium. à Rad. טֵעַם gustare, degustare.*

להיותי, adducere.) *Infini. Aphel.*
cum prefixo ל Reg. 92. ו ם ך ם paragogico Reg.
114. ab אָתָא venire, quod in Aphel utrum-
que א in ך convertit, הִתָּי convenire fecit,
adduxit. in Passivo הִתָּא adductus fuit.

למאני vasa.) *Nom. plur. masc. constru-*
tum Reg. 46. א *Sing.* אָנָּן vel אָנָּן vel אָנָּן
vas: *Plur.* אָנָּיָן Reg. 42. *emph.* אָנָּיָן
pag. 18. Scribitur aliàs promiscuè cum א, ו,
absque eo. ל *h. l.* Accusativum notat. R. 92.

דְּהָבָא, auri.) *Vasa auri, i. e. aurea,*
qui modus loquendi Orientalibus communis.
Est Nom. form. Emph. ab absol. דְּהָבָא pag. 18. *ex*
Hebr. דְּהָבָא mutató ך in ך, de quâ permuta-
tione vid. pag. 2. & 3. & *Gramm. Harm.*
Ludov. de Dieu pag. 9. Legitur hoc nomen
in celebri illo dicto Ben Siræ: דְּהָבָא צִרְיָה
לְקַמְצָאוּ וְעַלִּימָא לְאִלְקָאוּ: Ut aurum
opus habet rufione, sic puer verberatione.
Etenim tundendo splendescit magis, & in
puero sublati per castigationem vitiis, inci-
piunt emicare virtutes.

וְכֶסֶף, & argenti.) Est nom. form. emph. ab absol. כֶּסֶף p. 18. ex Hebr. כֶּסֶף quod sic dicitur, quia נִכְסֵף desiderabile est, & inexplebilis ejus cupiditas: hinc Eccles. V, 9. אֹהֶב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף, Amans argentum, insatiabilis est argentō.

וְ, qvæ.) Pronom. separ. relat. utriusque generis & numeri, ut Hebr. וְ אִשָּׁר vel וְ אִשָּׁ, qui, qvæ, quod, pro quo in Targum etiam usurpatur prefixum וְ initio vocum adjunctum, R. 88.

וְיָצָא, exportavit, transtulit.) Est 3. sing. masc. prater. Aphel Verbi Defect. וְיָצָא, egressus est: at hic analogum, juxta not. R. 62. ׀ Characteristicum ex Hebraismo pro נ, quod Targumistis usitatum. - al. וְיָצָא egredi fecit, eduxit.

וְנְבוּכַדְנֶצַּר, Nebuchadnezar.) Est nom. propr. Regis Babylonici, qui Beroso Ναβυχοδονόσορ. & vox composita ex נְבוּ, נְבָר, & נְאֶצַּר, qua sunt inter nomina simplicia propria. Notandum enim, Assyria & Chaldaea nomina composita esse aut ex duobus simplicibus, ut: וְנְבוּ-נְאֶצַּר, Nabo-Nasfar: aut ex tribus, ut: וְנְבוּ-נְבָר-נְאֶצַּר, Nebu-cad-nezar. Aliàs וְנְבוּ adpellativè significat prophetiam, à Rad. וְנָבָא, in Niph. וְנָבָא, vaticinatus est, prophecavit.

tavit. **כר** vulgò notat vas. hinc, cadus, **כר**, nom. mensura frumentaria, à Rad. **כר**, cepit, adprehendit, occupavit. **כאצר**, factum videtur ex rad. **אצר**, thesaurum collegit, unde nomen **אוצר**, thesaurus.

אבוהו, avus ejus.) Nomen absolutum est **אב** Pater, avus & majores. De formâ suffixi vid. notam R. 114. Ut Hebraicè **אב** cum suffixis assumit **אב**, sic Chaldaicè **אב**.

מזבחה, ex templo.) Nom. emph. praeced. prapof. separab. **מז** & lineolâ Makkaph, R. 155. ab absoluto **הזבחה** templum, palatium, pag. 18.

בירושלם, in Jerusalem.) **כ** est praef. per Chirek pro Scheva, ob sequens **י**, Reg. 93. observ. 2. notans IN. **ירושלם** dicta fuit, non, ut quidam notant, à **יראו** videbunt, & **שלום**, pacem. Jebusæi n. quorum pectora luce verbi divini non fuerunt illustrata, de istâ pace nunquam cogitarunt; sed quasi **ירושלם**, Jeru-Schalém, h. e. timete Schalemum, vos adversarii, quibus verbis terrorem hostibus incutere voluerunt. **יראו** enim est Imperat. Kal. (pro **יראו** ad differentiam **יראו**, videbunt) à Rad. **ירא** timuit, reformidavit, & **שלום**, pax, que

vox, Apostolô interprete, idem valet, quod שְׁלוֹם,
pax. Nomina urbis hujus varia Tostatus hęc
complexus est distichô:

Solyma, Luza, Bethel, Jerosolyma, Jebus, Elia,
Urbs sacra, Jerufalem, dicitur atq; Salem.

וַיִּשְׁתּוּן, & biberent.) Est, 3. plur. m. fut.
Kal ex quiescentibus tertiâ, לָה, R. 82. cum
Cholem, pro quo in Targum promiscuè est Schu-
vek ex Hebraismo. Thema est שְׁתָּה, cujus ter-
tia radicalis ה cum א ו י promiscuè usurpatur,
שְׁתִּי; bibit, compotavit, convivatus est.
Hinc moralis Rabbinarum sententia: הַשְׁתָּה
כּוֹסוֹ בְּכֶרֶת אַחַת הָרִי זֶה גִּרְגָן שְׁנַיִם רִיָּה
; אָרֶץ שְׁלֹשָׁה מְנַסֵּי הָרוּחַ; Qvi ebibit pocu-
lum suum vice unâ, gulosus est: duabus,
civilis: tribus, ex elatis spiritu est, i. e. su-
perbus.

בְּהוֹן, in illis.) הוֹן suffixum plur. masc. cum
pref. בְּ, R. 113.

שְׂגֻלָּתָהּ, uxores ejus.) Nom. plur. fem.
cum suffixo masc. Reg. 100. quod propriè sin-
gularibus adjungi solet, quandoq; tamen etiam
pluralibus pro וְהִי, ut h. l. Absol. nom. est
שְׂגֻלָּה, Conjux regia. Plur. absol. שְׂגֻלָּן, con-
structè שְׂגֻלָּתוֹ, Emphat. שְׂגֻלָּתָהּ, & hinc cum
suffixo שְׂגֻלָּתָהּ.

ולח

וְלַחֲנִיתָהּ, & concubinæ ejus.) *Est* *praf.*
per Schurek pro Scheva, R. 93. observ. 5. cum suff.
ut antec. Reliqu. nomen est plurale: à Sing. לַחֲנִיתָהּ,
concubina, *emphaticè* לַחֲנִיתָתָא gen. fœm. juxta
R. 43. Plurale לַחֲנִיתָן, *Emphat.* לַחֲנִיתָתָא. *Rad.*
est inus. לחן.

Ad Versic. 3.

בְּאֲרֵי, tunc.) *Ex praf.* בְּ אֲרֵי, quod
ex אֲרֵי vel אֲרֵי, commutatis inter se בְּ אֲרֵי more
Chaldaico, juxta annot. ad Reg. 3. Zere est ex
Crasi pro בְּאֵי, Reg. 127. Est autem בְּאֲרֵי
in tunc, ut Hebraicè בְּכֵן in sic: qualis litera-
rum servilium Pleonasmus cum indeclinabilibus
vocibus frequens est.

הִיָּתוּ, adduxerunt.) *Tertia plur. masc.*
Præter. Aphel הִיָּתוּ vel הִיָּתוּ venire fecit, ad-
duxit, à *Rad.* הִיָּתָא, venire, advenire. *Vid.*
vers. præced.

הִגְפִּיקוּ, exportaverant.) *Est 3. plur. m.*
Præter. Aphel, ad formam analogam, Reg. 62.
à *Rad.* נָפַק exire, egredi.

אֱלֹהֵי, DEI.) *Forma emphat. ab Absol.*
אֱלֹהֵי, DEUS.

וַיִּשְׁתּוּ, & biberunt.) *Est 3. pl. m. præter. Peal*
f. Kal, cum Prothesi literæ א, verbo huic fami-
liari,

liari, est n. Rad. שָׁתָּה, bibit, vid. Buxtorf. Gram.
Chald. & Syr. in verbo גָּלָה, pag. 163. & 164.

Ad Versic. 4.

וְשִׁבְחוּ, & laudârunt.) 3. Plur. m. Pabel, per
pathach in medio, אֶשְׁבַּח, laudavit, glorificavit.

לְאֱלֹהֵי, Deos.) Nom. pl. constr. ex absol.
אֱלֹהֵי Dii. Emph. אֱלֹהֵי אֶלְהֵי אֱלֹהֵי DEUS.
לְ prof. post verbum activum est nota Accusativi
casus, cum Zeri h.l. per crasin pro לְאֵ, Reg. 127.

נִחַשׁ, æris.) Form. emph. ex absol. נִחַשׁ,
p. 18. a Rad. נִחַשׁ augurari, conjectare, ominari.

פְּרוֹזֶלָה, ferri.) Nom. form. emph. ex absol.
פְּרוֹזֶלָה, ferrum: unde Zere mutatur in Scheva,
R. 124. פְּ est pro Hebr. פְּ, Babylonicâ dialectô.

אֵץ, ligni.) Nom. emph. ab absol. אֵץ,
lignum, derivatum ex Hebræo אֵץ, Gutturali
crasfiorè in leniorem mutatâ, אֵץ in אֵץ. Vid.
Scholion Reg. 3. sub fin.

וְאֶבֶן, & lapidis.) Nom. form. emph. ab
absol. אֶבֶן, ex Hebr. אֶבֶן, lapis, quam formam
Chaldaeï sæpè ab Hebræis mutuò sumunt.

Ad Versic. 5.

בְּהָ, in eâ,) Est vocula servilis R. 113. &
Babylonicè pro בְּהָ, al. בְּהָ.

שַׁעֲתָה, horâ.) Nom. form. emph. cujus absol.
שַׁעֲתָה, hora. Atqui Kamez penult. Syllaba
pro-

propter formam Emph. non mutatur, unde ab eâ
formâ dicendum fuisset שֵׁעַתָּה. Plur. שְׁעוֹן, Em-
phat. שְׁעוֹנָה.

נִפְקָן, egressi sunt,) 3. plur. fœm. Kal, cum
in fine, qs. ex formâ masculinâ; sed legenda cum
ה, juxta Masorethas, ex formâ fœmininâ, quia
ad nomen fœmin. refertur, à Rad. נִפַּק, egres-
sus est. Vide supra v. 2. in הִנִּפְקָן.

אֶצְבָּעֵן, digiti.) Plur. fœm. absol. cujus emph.
אֶצְבָּעָה, plur. masc. אֶצְבָּעוֹן à sing. אֶצְבַּע,
digitus. Rad. est אָצַבַּע, tingere, pingere :
item sortiri.

יַד אִנָּשׁ, manûs hominis.) יַד est nomen
& ipsa radix. Emph. habet יָדָה & יָדָה. Cum
lineolâ Makkaph. Reg. 155. אִנָּשׁ est nom. sing.
masc. absol. pro Hebr. אִנָּשׁ, unde Cholem in Ka-
mez. longum conversum, quod Chaldaei & Syris
usitatisimum. Emph. אִנָּשָׁה homo, per Apha-
resin נָשׂא, נָשָׂא, quando nomini בֶּר adjungitur,
ut : נָשָׂא, בֶּר־נָשׂא, filius hominis. Plur. אִנָּשׁוֹן,
homines.

וְכֹתְבֵן, & scribentes.) Plur. fœm. Part.
Benoni s. pres. à Rad. כָּתַב, scripsit : hinc Part.
Pehil כְּתִיב scriptum. Sic Masoretha vocant
vocem in textu Biblico scriptam, quæ in mar-
gine

gine aliâ consonâ ponitur legenda, quam vocant קרי, & valent idem, quod Hebr. כְּתוּב (scriptum, קְרוּא lectum. *h.* כְּתוּבִים Hagiographa, libri Biblici sic vocati, inter quæ & Danielis Prophetia. כְּתַב Scriba. Quò nomine Astronomi etiam Mercurium Planetam vocant, Scribarum & Oratorum præsidem.

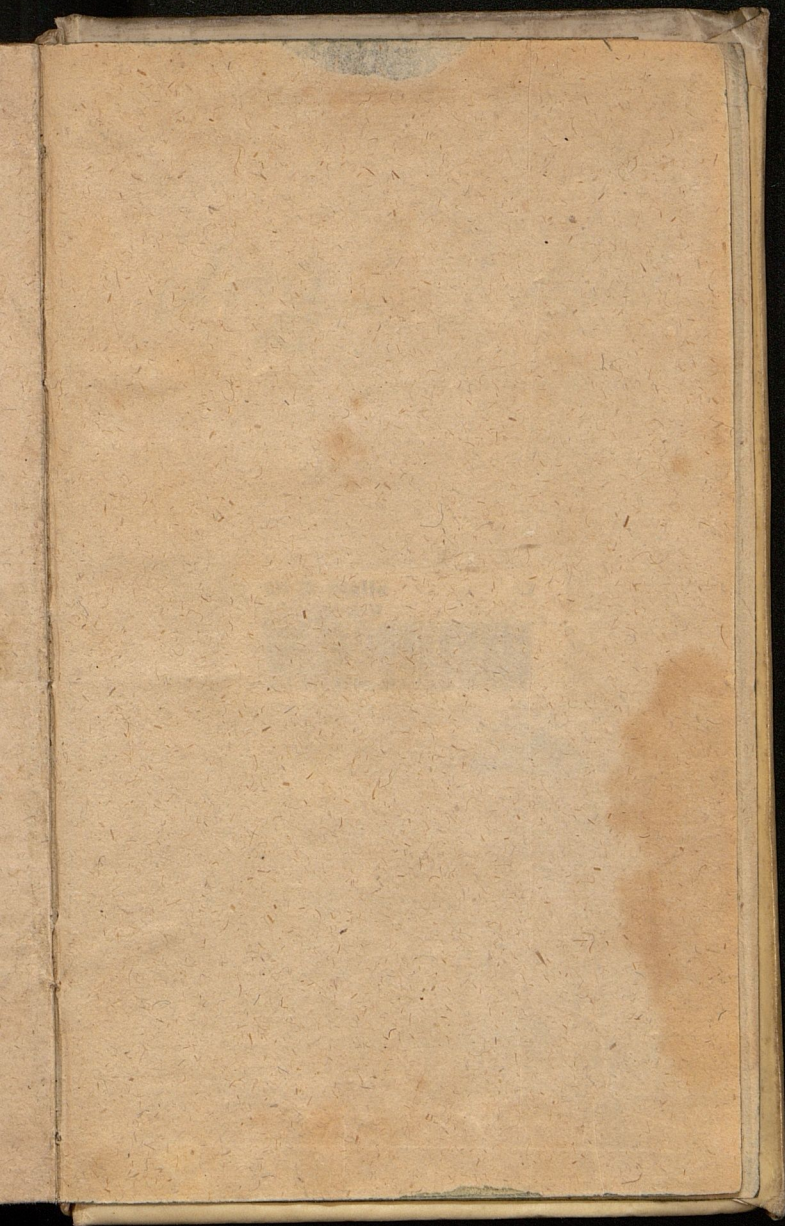
נְבִרְשֵׁתָא, lychnuchi.) Legitur & נְבִרְשֵׁתָא, nom. form. emph. אֲנִי נְבִרְשֵׁתָא lychnuchus, lucerna, *q. d.* אֲנִי נְבִרְשֵׁתָא לְיָרִי Lychnus filius anni, *h. e.* dispositus ita, ut toto anno accendatur. Hebr. בְּיָרִיִת .

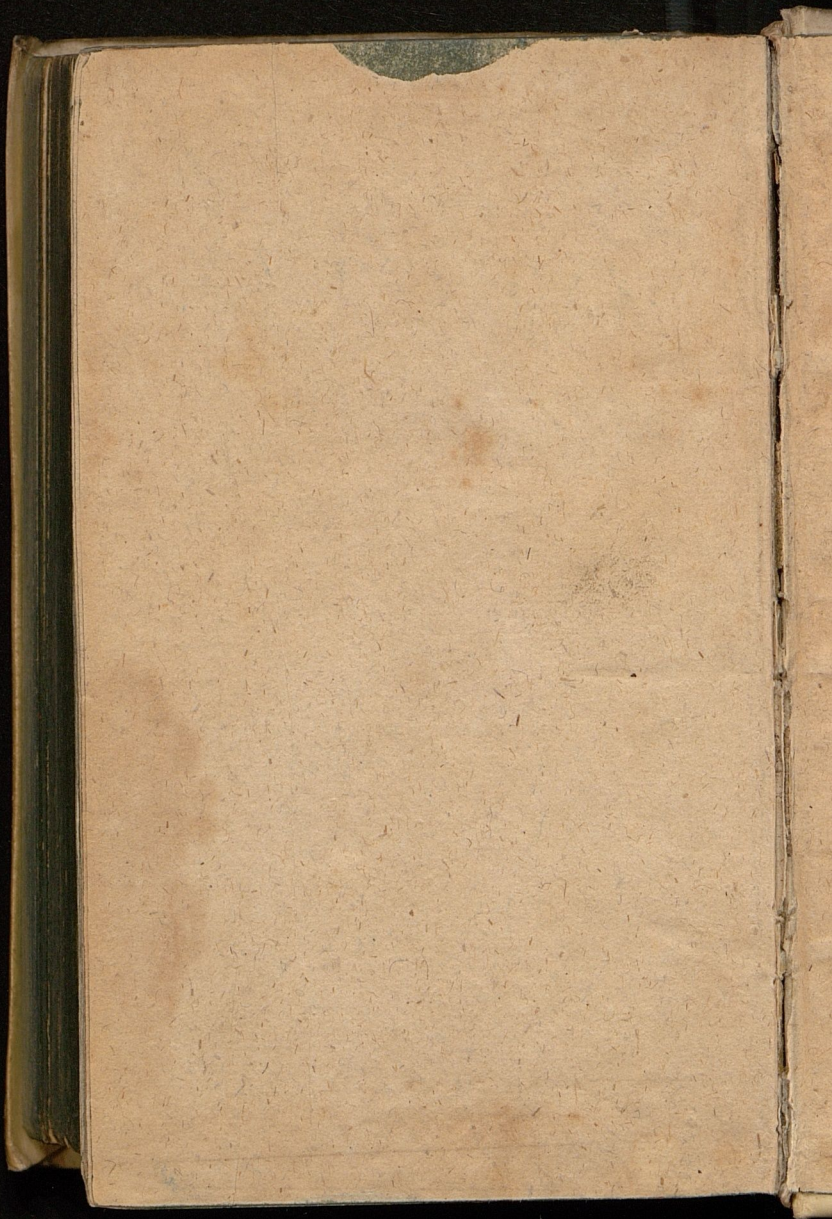
אֶל, in.) Est particula respondens Ebr. אֶל & notat ad, apud, juxta, secundum, in.

אֶרֶב, tectorio.) Nom. form. emph. אֶרֶב Calx, tectorium ex calce: item, Jaculum, sagitta, & sic est אֶרֶב־אֶרֶב traxit, attraxit.

רִי, parietis.) רִי articulus Genitivi casus R. 88. & 159. pro quo Rabbini dicunt רִי כְּתוּב, Nomen form. absol. dicitur etiam כְּתוּבֵי Emph. כְּתוּבֵי, כְּתוּבֵי, paries. Ap. Talmud. אָזְנוֹתַי לְכֹתֵל, Aures sunt parietis. &c.

כִּלְאוֹ :

Ung IA 139

ULB Halle

3

002 265 419

5b.

VD 77

A large, stylized handwritten scribble in blue ink, possibly representing a signature or a specific mark.

-7-

AC
G

JOHANNIS SPINDLERI ⁸
**HOROLOGIIUM
CHALDAICUM**

ad
Methodum Schickardianam
accommodatum,
nunc verò
revisum & auctum

ab Illius Successore
M. JOHANNES Wölffing/
Illustr. Collegii Saxo-Coburgici Lin-
gvar. Oriental. nec non Mathes. Prof.P.
& Pædagogiarçhâ.

COBURGI
Typis Ducalibus,
Anno clò lò c LXIIX.

